

Hankasalmi
Hyvän arjen kunta.

HANKASALMEN KUNNAN PERUSOPETUKSEN PAIKALLINEN OPETUSSUUNNITELMA 1.8.2016 alkaen

Hyväksytty siv.ltk 10.5.2016 § 45

Muutos siv.ltk 13.12.2016 § 108: Luku 6 kohdat 63 ja 64

	ESITYS SISÄLLÖSTÄ
LUKU 1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA (S. 7)	
1. Laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma koulujen yhteisenä, kokonaan tai osin koulukohtaisena, seudullisena vai käytetäänkö muuta ratkaisua?	Hankasalmen kunnan paikallinen opetussuunnitelma laaditaan koulujen yhteisenä suunnitelmana.
2. Millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään?	Hankasalmen kunnan paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään suomen kielellä annettavaa opetusta varten.
3. Mikä on opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys, missä muodossa opetussuunnitelma julkaistaan?	Hankasalmen kunnan paikallisen opetussuunnitelman rakenne ja käsittelyjärjestys perustuu valtakunnalliseen opetussuunnitelman perusteisiin. Asioita on käsitelty koulujen välisenä yhteistyönä, sidosryhmät, oppilaat ja kodit huomioiden. Opetussuunnitelma laaditaan sähköisessä peda.net – ympäristössä. Vahvistettu paikallinen opetussuunnitelma julkaistaan sekä kirjallisena että sähköisenä versiona.
4. Miten henkilöstö sekä oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen ja miten otetaan huomioon eri tilanteissa olevien huoltajien osallistumismahdollisuudet?	Koulujen henkilöstö, oppilaat ja huoltajat osallistetaan paikallisen opetussuunnitelman laatimiseen yhteisissä tilaisuuksissa ja sähköistä ympäristöä hyödyntäen tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä. Hankasalmen kunta on opetuksen järjestäjänä laatinut ja ottanut käyttöön kodin ja koulun välisen viestinnän oppaan (KH 1.12.2014 §234), jonka sisältämien periaatteiden mukaisesti myös opetussuunnitelman laadinnasta tiedotetaan sen eri vaiheissa.
5. Miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetusta seuraavaa koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa järjestetään?	Opetussuunnitelmia laadittaessa Hankasalmella tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen henkilöstön kesken yhteisesti asioita suunnitteleamalla ja toteuttamalla.
6. Mitkä muut tahot ovat mukana opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa?	Hankasalmen kunnan paikallista opetussuunnitelmaa on laadittu yhdessä maakunnan muiden opetuksen järjestäjien kanssa sähköistä ympäristöä hyödyntäen. Etenkin paikallista tuntijakoa laadittaessa on huomioitu lähikuntien ja keskisuomalaisten kaupunkien tuntijakosuunnitelmia ja niiden perusteita.
7. Miten paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet, arviointien ja kehittämistyön tuottama tieto ja kehittämisen	Opetussuunnitelman laadintavaiheessa Hankasalmen kunnan peruskouluilla on järjestetty laajoja vanhempainiltoja, joissa on koottu kotien näkemyksiä erityisesti paikallisen opetussuunnitelman

<p>tavoitteet sekä muut paikalliset suunnitelmat otetaan opetussuunnitelman valmistelussa huomioon?</p>	<p>laatimisen näkökulmasta.</p> <p>Opetuksen järjestäjä on laatinut vuosittain koulukohtaisesti toteutettavan kouluviihtyvyykselyn, työnantajana Hankasalmen kunta kerää vuosittain henkilöstöltään (myös kouluilta) työpaikkaviihtyvyykselyt ja kahden vuoden välein toteutetaan valtakunnallinen THL:n kouluterveyskysely 8.- ja 9.-luokkalaisille. Näiden säännöllisten kyselyiden lisäksi koulut ovat tehneet omia sisäisiä ja ulkoisia arvioitejaan. Näiden kyselyiden ja arviointien tulokset on koottu ja käsitelty kouluittain henkilöstön kanssa ja niiden keskeiset kehittämiskohteet on nostettu mukaan opetussuunnitelmatyöhön kuntakohtaisen ohjausryhmän toiminnan kautta.</p>
<p>8. Miten huolehditaan oppilashuoltoa ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuksien laatimisesta yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa on koottu kuntakohtainen opiskeluhoitoryhmä, joka kokoontuu vähintään kahdesti lukuvuodessa ja kehittää kuntakohtaista opiskeluhoitoa. Ryhmässä on mukana kunnan sosiaali- ja terveydenhuolto ja ryhmän esittämät kehittämisen kohteet on huomioitu paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa.</p>
<p>9. Miten opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja miten opetussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa peruskoulut laativat vuosittain lukuvuosisuunnitelmat, jotka sisältävät opetussuunnitelman toteutumisen seuranta, arviointia ja kehittämistä koskevat vuosittaiset suunnitelmat.</p>
<p>10. Mitkä ovat ne opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat ja ohjelmat, joiden toteuttamiseen paikallisessa opetussuunnitelmassa sitoudutaan (esim. aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, kestävän kehityksen ohjelma, tasa-arvosuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma, tietostrategia)?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa on vahvistettu osaksi koulujen toimintakulttuuria ja paikallista opetussuunnitelmaa seuraavat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kodin ja koulun välisen viestinnän opas 2. Kulttuuripolku - kulttuuriopetussuunnitelma 3. TVT-strategia 4. Esiopetuksen opetussuunnitelma 5. Kansainvälisyyskasvatusopetussuunnitelma 6. Liikkuva koulu –toimintaohjelma 7. Kiva Koulu –ohjelma 8. Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma

	<p>9. Esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma</p> <p>10. Lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvoinninsuunnitelma, johon sisältyy yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma</p> <p>11. Joustavan perusopetuksen opetussuunnitelma</p> <p>12. Oppilaanohjauksen suunnitelma</p> <p>13. Kolmiportainen tuki esi- ja perusopetuksessa -suunnitelma</p>
<p>11. Miten edistetään perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä esiopetuksen ja perusopetuksen yhteistyötä?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa ovat käytössä mm. esiopetuksen opetussuunnitelma, aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvoinninsuunnitelma, johon sisältyy yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma sekä kulttuuriopetussuunnitelman, jotka otetaan huomioon käytännön yhteistyössä.</p> <p>Hankasalmen kunnassa pyritään siihen, että eri-ikäiset oppilaat kohtaisivat niin arjessa kuin juhlassa ja voisivat tehdä yhteistyötä erilaisten projektien kautta. Varsinkin nivelvaiheissa kiinnitetään huomiota ryhmäyttämiseen sekä kummi- ja tukioppilastoimintaan. Opettajat toimivat etenkin nivelvaiheissa yhteistyössä mm. tuleviin koulukavereihin, tiloihin ja opettajiin tutustumisen yhteydessä sekä tiedonsiirrossa. Esimerkiksi esiopetusvuoden keväällä luovutetaan tulevalle koululle lasten henkilökohtaiset esiopetussuunnitelmat (LEOPS) ja välitetään opetuksen kannalta välttämättömät tiedot kirjallisella tiedonsiirtolomakkeella. Nämä molemmat on täytetty yhteistyössä vanhempien kanssa.</p>
<p>12. Järjestetäänkö opetus tai osa siitä yhdysluokkaopetuksena (katso myös alaluvut 5.4 ja 5.6)?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa osa perusopetusta voidaan järjestää yhdysluokkaopetuksena.</p>
<p>13. Järjestetäänkö opetus tai osa siitä vuosiluokittain etenevänä vai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä, oppilaiden omiin opinto-ohjelmiin perustuvana opiskeluna (katso myös alaluvut 5.4 ja 5.6)?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa perusopetus järjestetään pääsääntöisesti vuosiluokittain etenevänä, mutta osa siitä voidaan järjestää myös vuosiluokkiin sitomattomana opetuksena. Tämä vahvistetaan oppilaskohtaisesti rehtorin tekemän viranhaltijapäätöksen kautta.</p> <p>Hankasalmen kunnan Kuuhanaveden koululla toimii Joustavan perusopetuksen ryhmä, johon siirtyvät oppilaaksi ottamisen yhteydessä myös vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen.</p>
<p>14. Järjestetäänkö opetus pääosin ainejakoisena vai</p>	<p>Hankasalmen kunnassa perusopetus järjestetään pääosin ainejakoisena opetuksen järjestäjän</p>

<p>kokonaan tai osin eheyttynä; mitkä ovat mahdollisen eheytetyn opetuksen järjestämisen pääpiirteet?</p>	<p>vahvistaman tuntijakosuunnitelman mukaisesti.</p> <p>Alku- ja erityisopetuksessa voidaan myös tarkoituksenmukaisesti toteuttaa eheytettyä opetusta koulujen vuosittaisen toimintasuunnitelman mukaisesti.</p>
<p>15. Miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaille valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako)?</p>	<p>Hankasalmen kunnan sivistyslautakunta on hyväksynyt paikallisen tuntijaon, joka ylittää valtioneuvoston 28.6.2012 asettaman minimiintuntimäärän (222) neljällä vuosiviikkotunnilla.</p>
<p>16. Mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma ja miten se toteutetaan?</p>	<p>Hankasalmen kunnan peruskoulussa opiskellaan seuraavia kieliä:</p> <p>A1-kieli: Toisella luokalla kaikki äidinkielenään suomea tai ruotsia puhuvat oppilaat aloittavat yhteisenä vieraana kielenä englannin opiskelun.</p> <p>B1 –kieli: Viidennellä luokalla kaikki suomea äidinkielenään puhuvat aloittavat yhteisenä kielenä toisen kotimaisen kielen, ruotsin opiskelun.</p> <p>B2 –kieli: Kahdeksannella luokalla oppilas voi aloittaa valinnaisena vieraana kielenä ranskan, saksan tai venäjän opiskelun.</p>
<p>17. Mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille ne sijoittuvat?</p>	<p>Hankasalmen perusopetuksen oppilaat valitsevat lautakunnan vahvistamasta valinnaisainetarjonnasta 12 vuosiviikkotuntia 8.-9.-vuosiluokilla. Näistä yhteensä neljä vuosiviikkotuntia tulee olla taito- ja taideaineiden valinnaisia opintoja. Lisäksi jokainen oppilas valitsee yhden vuosiviikkotunnin pituisen valinnaisaineen kuudennella luokalla.</p>
<p>18. Mitkä ovat opetuksen mahdolliset painotukset ja miten ne toteutetaan; miten painotus näkyy tuntijaossa sekä opetuksen tavoitteissa ja sisällöissä?</p>	<p>Hankasalmen kunnan perusopetuksen tuntijakosuunnitelma ylittää valtioneuvoston 28.6.2012 vahvistaman tuntijaon neljällä vuosiviikkotunnilla. Oppitunnit on sijoitettu seuraavasti: 1. luokan äidinkielen yksi oppitunti, 4. luokan musiikkiin yksi oppitunti, 5. luokan matematiikkaan yksi oppitunti ja 6. luokan äidinkielen yksi oppitunti.</p> <p>Äidinkielen opetuksessa painotetaan lukutaidon kehittämistä ja erilaisten tekstilajien ymmärtämistä. Matematiikan opetuksessa painotetaan peruslaskutaitojen vahvistamista ja loogisen ajattelun kehittymistä ennen aineenopetukseen siirtymistä. Taideaineiden vahvistamisella voidaan tukea lapsen</p>

	<p>persoonallista ja yksilöllistä kasvua ja minäkuvan kehittymistä.</p>
<p>19. Miten oppilaanohjaus järjestetään?</p> <p>Ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).</p>	<p>Hankasalmen kunnassa on laadittu paikallinen ohjaussuunnitelma, jossa määritellään oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt.</p> <p>Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea oppilaan onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan valmiuksia tehdä opintojaan koskevia valintoja. Opintojen edetessä työelämään tutustumisen ja tulevaisuuden vaihtoehtojen suunnittelemisen merkitys kasvaa. Ohjauksella vahvistetaan myös yhteistyötaitoja sekä kykyä toimia erilaisissa ryhmissä ja ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä.</p> <p>Ohjauksen tehtävänä on osaltaan estää oppilaiden syrjäytymistä ja edistää tasa-arvoa. Ohjaustoiminta muodostaa koko perusopetuksen kestävä jatkumon, jonka toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa. Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.</p>
<p>LUKU 2. PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA (s. 11)</p>	
<p>20. Miten arvokeskustelut toteutetaan opetussuunnitelmaa laadittaessa ja muutoin säännöllisesti koulutyön aikana?</p> <p>Tällöin päätetään myös, miten luodaan edellytykset henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppanien osallistumiselle keskusteluun.</p>	<p>Hankasalmen kunnassa on toteutettu arvokeskusteluja opetussuunnitelman laadinnan aikana koulukohtaisesti.</p> <p>Opetushenkilöstö muodostaa koulukohtaiset arvoperustansa keskustelu- ja koulutustilaisuuksissa sekä sähköisten viestimien avulla. Koulujen arvopohja vahvistetaan vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa. Oppilaat ja huoltajat osallistetaan keskusteluihin mm. koulun järjestämissä tilaisuuksissa.</p>
<p>21. Mitkä ovat perusopetuksen arvoperustaa ja oppimiskäsitystä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat ja painotukset?</p>	<p>Hankasalmen kunta on arvopohjaltaan 'hyvän arjen kunta', mikä ilmenee opetuksessa ja kasvatuksessa ihmisläheisyyteen ja oman arjen hallintaan liittyvien tavoitteiden ja toimien painottumisena.</p> <p>Opetuksen järjestäjänä Hankasalmen kunta oli useiden vuosien ajan 2010-luvun alussa mukana Liikkuva koulu -hankkeessa ja kehittänyt mallia, jossa oppilaille mahdollistetaan liikunnallisuuden lisääminen</p>

	<p>koulupäivässä.</p> <p>Lisäksi kunnassa on vahvistettu mm. Kulttuuripolku- kulttuuriopetussuunnitelma, TVT-strategia, Kodin ja koulun välisen viestinnän opas, Kansainvälisyyskasvatusopetussuunnitelma, Kiva Koulu –ohjelma sekä Joustavan perusopetuksen opetussuunnitelma, jotka sisältävät paikallista näkökulmaa ja lukuvuositaisia painotuksia.</p>
<p>22. Miten arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan?</p>	<p>Koulut laativat vuosittain toimintasuunnitelman, johon kirjataan koulukohtaisesti yhdessä sovittu arvopohja. Tämän arvopohjan tulee olla kunnan yhteistä arvomaailmaa tukeva, vaikkakin koulukohtaisia painotuksia sisältävä. Lukuvuosittain koulut arvioivat oman arvopohjansa toteutumista. Arvioinnin tulokset käsitellään koulun sisällä ja ne ovat myös koulun ulkopuolelle julkisia.</p>
<p>LUKU 3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET (s. 15)</p>	
<p>23. Mitkä ovat paikalliset, perusopetuksen tehtävää konkretisoivat ja mahdollisesti täydentävät näkökohdat (tässä voidaan hyödyntää myös opetussuunnitelmaa täydentäviä suunnitelmia ja ohjelmia)?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa on vahvistettu seuraavat paikalliset, perusopetuksen tehtävää konkretisoivat ja täydentävät suunnitelmat ja ohjelmat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kodin ja koulun välisen viestinnän opas 2. Kulttuuripolku - kulttuuriopetussuunnitelma 3. TVT-strategia 4. Esiopetuksen opetussuunnitelma 5. Kansainvälisyyskasvatusopetussuunnitelma 6. Liikkuva koulu –toimintaohjelma 7. Kiva Koulu –ohjelma 8. Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma 9. Esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma 10. Lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvoinninsuunnitelma, johon sisältyy yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma

	<p>11. Joustavan perusopetuksen opetussuunnitelma</p> <p>12. Oppilaanohjauksen suunnitelma</p> <p>13. Kolmiportainen tuki esi- ja perusopetuksessa –suunnitelma</p>
<p>24. Mitkä ovat opetussuunnitelman perusteissa määritellyn laaja-alaisen osaamisen mahdolliset paikalliset painotukset?</p>	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1): Hankasalmen kunnassa on laadittu erillinen oppilaanohjaussuunnitelma, johon on kirjattu tavoitteet mm. oppimisen taitojen kehittymisestä sekä niistä toimenpiteistä, joiden avulla oppilaat oppivat kantamaan vastuuta omasta oppimisestaan.</p> <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2): Hankasalmen kunnassa on vahvistettu erillinen Kulttuuripolku-kulttuuriopetussuunnitelma, joka määrittää niitä vuosittaisia tavoitteita ja sisältöjä, joita eri ikäluokille halutaan tarjota, jotta oppilaille muodostuisi kokonaisvaltainen ja kattava kuva kunnan tarjoamista kulttuuripalveluista sekä kulttuurin eri muodoista. Samalla vahvistetaan oppilaiden paikallisidentiteetin kehittymistä ja oman kotiseudun arvostamista. Kulttuuriopetussuunnitelmaan sisältyvät vuosittaiset kulttuuripajat vahvistavat ja kehittävät oppilaiden ilmaisutaitoja mm. kuvataiteessa, musiikissa ja liikunnassa.</p> <p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3): Hankasalmen kunnan koulut toteuttavat Kiva-koulu-ohjelmaa, jonka avulla vahvistetaan myös oppilaiden turvataitoja. Kunnan koulut ovat olleet myös mukana Liikkuva koulu –toiminnassa, minkä seurauksena kouluille on muodostettu liikunnallisuuden lisäämistä vahvistavia toimintamalleja. 8. –luokan oppilaat osallistuvat vuosittain Nou Hätä –kilpailuun, jonka avulla käydään läpi pelastautumiseen liittyviä aiheita. Lisäksi kouluilla tehdään vuosittaisten suunnitelmien mukaan yhteistyötä mm. koulupoliisin ja pelastuslaitoksen kanssa. Koulut toteuttavat myös vuosittain turvallisuussuunnitelman mukaisesti pelastautumisharjoituksia sekä niihin liittyviä koulutuksia niin oppilaille kuin opettajille.</p> <p>Monilukutaito (L4) ja tieto- ja viestintätekniikka (L5): Hankasalmen kunnassa on vahvistettu erillinen kunnan sivistystoimen TVT-strategia, joka sisältää myös perusopetusta koskevan atk-opetussuunnitelman. Tässä atk-opetussuunnitelmassa on määritetty ikäkausittain ne tavoitteet, jotka oppilaille tulisi olla tulevaisuuden yhteiskunnallisten taitojen ja työelämään siirtymisen kannalta.</p> <p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6): Hankasalmen kunnan peruskoulut tekevät työelämäyhteistyötä eri järjestöjen ja yhdistysten, mm. 4H-yhdistyksen, kanssa. 7-9 –luokkien oppilaat osallistuvat vuosittain TET-harjoitteluun lukuvuosisuunnitelman ja oppilaanohjauksen suunnitelman mukaisesti. Perusopetuksen oppilaille on mahdollisuus osallistua varainhankintaan esim. koulun ulkopuolista</p>

	<p>toimintaa varten.</p> <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7): Hankasalmen kunnan peruskouluissa toteutetaan mm. oppilaskunta-, kummioppilas ja tukioppilastoimintaa, kerhotoimintaa sekä Liikkuva koulu –toimintaa, joiden kautta oppilaille on mahdollisuus opetella mm. osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja.</p>
<p>25. Mitkä ovat ne järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja toteutumista seurataan?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa peruskoulujen lukuvuosisuunnitelmiin määritellään kouluittain lukuvuosittaiset toiminnalliset tavoitteet ja painopisteet, jotka edesauttavat laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista. Lukuvuosittaisen arvioinnin yhteydessä tarkastellaan tavoitteiden toteutumista.</p>
<p>LUKU 4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI (S. 27)</p>	
<p>26. Miten opetuksen järjestäjä ja koulut edistävät ja arvioivat toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista; mitkä ovat mahdolliset paikalliset painopisteet ja miten ne ilmenevät käytännössä (toimintakulttuurin periaatteiden kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)?</p>	<p>Hankasalmen kunta on arvopohjaltaan 'hyvän arjen kunta', mikä ilmenee toimintakulttuurissa ihmisläheisyyteen ja oman arjen hallintaan liittyvien tavoitteiden ja toimien painottumisena.</p> <p>Opetuksen järjestäjänä Hankasalmen kunta oli useiden vuosien ajan 2010-luvun alussa mukana Liikkuva koulu -hankkeessa ja kehittänyt mallia, jossa oppilaille mahdollistetaan liikunnallisuuden lisääminen koulupäivissä.</p> <p>Lisäksi kunnassa on vahvistettu mm. Kulttuuripolku- kulttuuriopetussuunnitelma, TVT-strategia, Kodin ja koulun välisen viestinnän opas, Kansainvälisyyskasvatusopetussuunnitelma, Kiva Koulu –ohjelma sekä Joustavan perusopetuksen opetussuunnitelma, jotka sisältävät paikallista näkökulmaa ja lukuvuosittaisia painotuksia.</p>
<p>27. Mitkä ovat oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaavat paikalliset tavoitteet ja erityiskysymykset (muilta osin oppimisympäristöjen ja työtapojen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)?</p>	<p>Hankasalmen kunnan perusopetuksen tavoitteena on hyödyntää lähiympäristöä oppimisessa ja tutustuttaa oppilaat oman paikkakunnan perinteisiin ja nykypäivään (esim. kulttuuriopetussuunnitelman mukaiset vierailut perinnekohteisiin sekä kulttuurityöpajat eri ikäluokille).</p>
<p>28. Miten opetuksen eheyttämistä käytännössä</p>	<p>Hankasalmen kunnassa opetuksen eheyttämistä toteutetaan kouluittain esim. oppiaineiden välisten projektien, luokkaretkien, koulun perinteisten juhlien ja teematapahtumien järjestämisen kautta.</p>

<p>toteutetaan?</p>	<p>Eheyttävää opetusta tukevat myös koulujen omat sekä kunnan yhteiset hankkeet, ohjelmat ja projektit.</p>
<p>29. Miten monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan?</p> <p>Mitkä ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> -toteuttamista ohjaavat paikalliset tavoitteet (yleiskuvauksen osalta opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)? -toteuttamista ohjaavat periaatteet ja toteuttamistavat (päätetäänkö esimerkiksi oppimiskokonaisuuksien teemoista yhteisessä paikallisessa opetussuunnitelmassa ja tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa vai miten menetellään; miten turvataan, että jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa; miten ohjeistetaan oppimiskokonaisuuksien laajuus, miten sovitaan kulloinkin mukana olevista oppiaineista; miten oppilaiden osallistuminen suunnitteluun järjestetään jne.)? -tavoitteet ja sisällöt (määrittely joko opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaan)? -arviointikäytännöt (miten huolehditaan siitä, että ko. kokonaisuuksissa osoitetut työskentelytaidot ja muu osaaminen otetaan huomioon kokonaisuuden toteuttamisessa mukana olevien oppiaineiden arvioinnissa)? -toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen? 	<p>Hankasalmen kunnassa monialaisten oppimiskokonaisuuksien teemat päätetään joka vuosi koulukohtaisesti ja kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.</p> <p>Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan teeman mukaiset monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamistavat oppilaille. Täten turvataan, että jokaiselle oppilaalle tulee vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuoden aikana.</p> <p>Oppimiskokonaisuuksien laajuus ja toteutus päätetään koulukohtaisesti.</p> <p>Koulukohtaisesti päätetään, millä tavoin oppilaat osallistuvat opetuksen suunnitteluun. Oppilaat voivat osallistua suunnitteluun esim. oppilaskunnan toiminnan, kehityskeskustelujen tai avoimen palautteen kautta.</p> <p>Oppimiskokonaisuuden suunnitelmaan määritellään arvioinnin kriteerit, joista tiedotetaan myös oppilaita. Koulu ja opettajat päättävät millä tavoin oppimista arvioidaan.</p> <p>Oppimiskokonaisuuden päätyttyä sen toimivuutta arvioidaan ja myös oppilaiden palaute huomioidaan. Arvioinnin ja palautteen perusteella oppimiskokonaisuuksien toteuttamista kehitetään edelleen.</p>
<p>LUKU 5. OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ</p>	

KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN (s. 37)

30. Mitkä ovat keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön lisäämiseksi?

Hankasalmen kunnan perusopetuksen tavoitteen on muodostaa oppilaille hyvä ja turvallinen koulupäivä. Hyvän koulupäivän aikana ilmapiiri on viihtyisä, oppilaalla on edellytykset oppia ja tuntea olonsa turvalliseksi. Turvallisuuden takaamiseksi kouluissa on riittävä määrä henkilöstöä. Kouluviihtyvyyden parantamiseen osallistuvat kaikki kouluyhteisön jäsenet. Koulussa kunnioitetaan toisia ja toisten ajatuksia. Kouluyhteisössä tuetaan avointa ja luottamuksellista keskustelukulttuuria, jossa rohkaistaan omien mielipiteiden ilmaisuun.

Kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään liittyvät toimintamallit on määritelty Hankasalmen kunnan esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa.

Koulupäivän rakenne ja selkeä rytmitys luovat pohjan hyvälle koulupäivälle. Taukojen aikana oppilaiden liikuntaan ja muuhun kulttuuritoimintaan luodaan mahdollisuuksia.

Kouluruokailu on osa koulun kasvatustyötä. Koulussa halutaan luoda edellytykset terveellisiin ja kiireettömiin yhteisiin ruokahetkiin. Koulussa kannustetaan oppilaita päivittäiseen kouluruokailuun. Myös vastuullinen käyttäytyminen liikenteessä huomioidaan koulun kasvatustyössä.

Hankasalmen koulujen toimintakulttuuri ohjaa kouluyhteisön jäseniä turvalliseen koulupäivään ja koulumatkoihin. Turvallisuussuunnitelmat pidetään ajan tasalla, uudet työntekijät perehdytetään ja henkilökunnalle järjestetään säännöllisesti koulutusta. Turvallisuuteen liittyvät yksityiskohdat on kirjattu koulun turvallisuuskansioon. Turvallisuudesta vastaavat henkilöt suorittavat jatkuvaa valvontaa ja järjestävät säännöllisesti pelastautumisharjoituksia onnettomuustapausten varalle.

Kouluilla toimitaan KiVa Koulu –ohjelman käytänteiden mukaisesti (KiVa = kiusaamisen vastainen).

Kouluilla järjestetään oppilaskunta, tukioppilas- ja/tai kummioppilastoimintaa tukemaan hyvän ja turvallisen koulupäivän rakentamista.

Koulujen yhteisölliset toimintatavat pyrkivät ehkäisemään kiusaamista ja mahdollisiin kiusaamistapauksiin puututaan aktiivisesti. Kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään liittyvät toimintamallit on määritelty Hankasalmen kunnan perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa (kohta 7.1 Turvallinen arki ja sen edistäminen).

31. Miten yhteistyö kunnan/koulun sisällä sekä koulun

Hankasalmen kunnan peruskoulut toimivat oppivan yhteisön periaatteiden mukaisesti. Oppilaat,

<p>ulkopuolisten toimijoiden kanssa organisoidaan ja miten sitä seurataan ja kehitetään? Erityinen huomio kiinnitetään kodin ja koulun yhteistyön sekä oppilaiden osallisuuden ja yhteistyön tavoitteisiin ja toteuttamiseen.</p>	<p>huoltajat, opetus- ja muu henkilöstö toimii yhdessä määriteltyjen arvojen pohjalta. Tavoitteena on kehittää rakentavaa vuorovaikutusta, oppimista ja oppimisympäristöä myönteisessä ilmapiirissä.</p> <p><u><i>Oppilaiden osallisuus</i></u></p> <p>Hankasalmen kunnan kouluissa oppilas osallistuu ja vaikuttaa omaan oppimisprosessiinsa sekä koulun toimintaan ja edistää yhteisön hyvinvointia. Koulujen toiminta tukee yhteistyötaitojen ja itsetunnon kasvua sekä mahdollistaa oman osaamisen tavoitteellisen kehittämisen. Oppilaiden osallisuus ilmenee oppimisen ja koulun muiden toimintojen (esimerkiksi ruokailu, välitunnit ja juhlat) tavoitteellisessa toteutuksessa ja arvioinnissa. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa mahdollisuuden oppia yhteiskunnallisen vaikuttamisen taitoja ja käyttää niitä myös koulu yhteisön ulkopuolella.</p> <p>Osallisuuden myönteisen kokemuksen edellytyksenä on turvallinen ympäristö ja luottamuksellinen ilmapiiri. Ilmapiiriä kehitetään vahvistamalla oppilastuntemusta sekä panostamalla ryhmäytymiseen. Ryhmäytymistä tuetaan kaikissa koulun toiminnoissa sekä erityisesti lukuvuoden alussa ja uusien opetusryhmien alkaessa.</p> <p>Ryhmää opettavien opettajien lisäksi ryhmäytymiseen osallistuvat monialainen yhteistyöryhmä, oppilaskunta sekä mahdollisuuksien mukaan tukioppilaat ja koulun ulkopuoliset sidosryhmät.</p> <p><u><i>Kodin ja koulun yhteistyö</i></u></p> <p>Hankasalmen kunnan kouluissa tehdään vuorovaikutuksellista yhteistyötä huoltajien kanssa koko koulupolun ajan. Kodin ja koulun yhteistyömuotoja ovat mm. säännölliset vanhempaintapaamiset, vanhempainillat ja yhteiset tapahtumat. Päivittäistä yhteydenpitoa hoidetaan pääosin sähköisesti. Vanhempia kannustetaan toimimaan vanhempainyhdistyksessä.</p>
<p>32. Opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskevan suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma voi olla osa paikallista opetussuunnitelmaa tai erillinen suunnitelma, jolloin siitä tulee mainita opetussuunnitelmassa.</p> <p>Suunnitelmassa päätetään ja kuvataan:</p> <p>Millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään ja mitkä</p>	<p>Hankasalmen kunnan koulujen kurinpito –ja ojentamistoimien periaatteet ja käytänteet on selvitetty esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa. Periaatteita käsitellään ja kehitetään lisäksi tarvittaessa koulukohtaisesti henkilöstön palaverissa ja vanhempainilloissa.</p>

ovat keskustelujen toteuttamisen käytänteet?	
33. Mitkä ovat lainsäädäntöä tarkentavat ja täydentävät menettelytavat rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämism vastuut, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt?	Hankasalmen kunnan koulujen kurinpito –ja ojentamistoimien periaatteet ja käytänteet on selvitetty esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa. Periaatteita käsitellään ja kehitetään lisäksi tarvittaessa koulukohtaisesti henkilöstön palaverissa ja vanhempainilloissa.
34. Miten hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattaminen varmistetaan kurinpidollisia keinoja käytettäessä?	Hankasalmen kunnan koulujen kurinpito –ja ojentamistoimien periaatteet ja käytänteet on selvitetty esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa. Periaatteita käsitellään ja kehitetään lisäksi tarvittaessa koulukohtaisesti henkilöstön palaverissa ja vanhempainilloissa.
35. Miten huolehditaan henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä?	Hankasalmen kunnan koulujen kurinpito –ja ojentamistoimien periaatteet ja käytänteet on selvitetty esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa. Periaatteita käsitellään ja kehitetään lisäksi tarvittaessa koulukohtaisesti henkilöstön palaverissa ja vanhempainilloissa.
36. Miten suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetystä kurinpidollisista keinoista tiedotetaan eri tahoille?	Hankasalmen kunnan koulujen kurinpito –ja ojentamistoimien periaatteet ja käytänteet on selvitetty esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa. Periaatteita käsitellään ja kehitetään lisäksi tarvittaessa koulukohtaisesti henkilöstön palaverissa ja vanhempainilloissa.
37. Mitkä ovat menettelytavat suunnitelman seuraamista sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten?	Hankasalmen kunnan koulujen kurinpito –ja ojentamistoimien periaatteet ja käytänteet on selvitetty esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa. Periaatteita käsitellään ja kehitetään lisäksi tarvittaessa koulukohtaisesti henkilöstön palaverissa ja vanhempainilloissa.
38. Mikäli etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta käytetään, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa, minkä asioiden opetuksessa ja opiskelussa etäyhteyksiä hyödynnetään?	Hankasalmen kunnan koulujen kurinpito –ja ojentamistoimien periaatteet ja käytänteet on selvitetty esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa. Periaatteita käsitellään ja kehitetään lisäksi tarvittaessa koulukohtaisesti henkilöstön palaverissa ja vanhempainilloissa.
39. Mitkä ovat etäyhteyksien käyttöä ohjaavat tavoitteet, järjestämiskäytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut?	Hankasalmen kunnan koulujen kurinpito –ja ojentamistoimien periaatteet ja käytänteet on selvitetty esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa. Periaatteita käsitellään ja kehitetään lisäksi tarvittaessa koulukohtaisesti henkilöstön palaverissa ja vanhempainilloissa.
40. Miten vuosiluokkiin sitomatonta eli oman opinto-ohjelman mukaan etenevää opetusta käytetään (koskeeko ratkaisu kaikkia vai joitakin kouluja, joitakin	Hankasalmen kunnan perusopetus järjestetään pääsääntöisesti lukuvuosittain etenevänä opetuksena. Jos oppilaan etu sitä vaatii, voidaan hänelle kuitenkin tehdä rehtorin viranhaltijapäätös siirtymisestä vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen. Tämä päätös vaatii koulun ja kodin välistä yhteistyötä

<p>luokka-asteita, yksittäisiä oppilaita jne.)?</p>	<p>päätöksen valmistelussa ja oppilaan oman opinto-ohjelman laatimisessa.</p> <p>Hankasalmen kunnan Kuuhankaveden koulussa toimii Joustavan perusopetuksen ryhmä, johon siirtyville oppilaille tehdään oppilaaksi ottamisen yhteydessä päätös vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen siirtymisestä. Myös tällöin koulu ja koti tekevät asiassa yhteistyötä oppilaan tarkoituksenmukaisen opinto-ohjelman laadinnassa.</p>
<p>41. Mitkä ovat oppimäärään sisältyvät opintokokonaisuudet, joista opinnot rakentuvat?</p>	<p>Vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen siirtyminen tehdään oppilaskohtaisesti yksilöllisin perustein ja siten myös oppilaan opinto-ohjelma laaditaan yksilöllisesti hänen erityistarpeensa huomioiden.</p> <p>Joustavan perusopetuksen ryhmässä olevat oppilaat noudattavat pääsääntöisesti yleisopetuksen opetussuunnitelmaa. Heille eri oppiaineissa laadittavat henkilökohtaiset oppimissuunnitelmat sisältävät opintokokonaisuuksiin, arviointiin ja tavoitteisiin liittyvät tiedot.</p>
<p>42. Mitkä ovat tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt näille opintokokonaisuuksille?</p>	<p>Vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen siirtyminen tehdään oppilaskohtaisesti yksilöllisin perustein ja siten myös oppilaan opinto-ohjelma laaditaan yksilöllisesti hänen erityistarpeensa huomioiden.</p> <p>Joustavan perusopetuksen ryhmässä olevat oppilaat noudattavat pääsääntöisesti yleisopetuksen opetussuunnitelmaa. Heille eri oppiaineissa laadittavat henkilökohtaiset oppimissuunnitelmat sisältävät opintokokonaisuuksiin, arviointiin ja tavoitteisiin liittyvät tiedot.</p>
<p>43. Mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia?</p>	<p>Vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen siirtyminen tehdään oppilaskohtaisesti yksilöllisin perustein ja siten myös oppilaan opinto-ohjelma laaditaan yksilöllisesti hänen erityistarpeensa huomioiden.</p> <p>Joustavan perusopetuksen ryhmässä olevat oppilaat noudattavat pääsääntöisesti yleisopetuksen opetussuunnitelmaa. Heille eri oppiaineissa laadittavat henkilökohtaiset oppimissuunnitelmat sisältävät opintokokonaisuuksiin, arviointiin ja tavoitteisiin liittyvät tiedot.</p>
<p>44. Miten opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan?</p>	<p>Vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen siirtyminen tehdään oppilaskohtaisesti yksilöllisin perustein ja siten myös oppilaan opinto-ohjelma laaditaan yksilöllisesti hänen erityistarpeensa huomioiden.</p> <p>Joustavan perusopetuksen ryhmässä olevat oppilaat noudattavat pääsääntöisesti yleisopetuksen opetussuunnitelmaa. Heille eri oppiaineissa laadittavat henkilökohtaiset oppimissuunnitelmat sisältävät opintokokonaisuuksiin, arviointiin ja tavoitteisiin liittyvät tiedot.</p>
<p>45. Miten yhdysluokkaopetus järjestetään ja mitkä ovat</p>	<p>Hankasalmen kunnassa osa opetuksesta voidaan järjestää yhdysluokkaopetuksena ja siinä voidaan toteuttaa myös vuorokurssiperiaatetta. Yhdysluokkaopetuksen toteuttamisen yksityiskohdat päätetään</p>

<p>siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat?</p>	<p>koulukohtaisesti lukuvuosittain.</p>
<p>46. Miten eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille valtioneuvoston asetuksen määrittelyjen mukaisesti tai miten oppimäärä jaetaan opintokokonaisuuksiin, jos käytetään vuosiluokkiin sitomatonta opetusta?</p>	<p>Vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa opiskeleva oppilas voi noudattaa yleisopetuksen mukaista Hankasalmen sivistystoimen hyväksymää tuntijakoa ja edetä sen mukaisesti. Oppilaalle voidaan myös tarvittaessa laatia henkilökohtainen etenemisen suunnitelma, joka poikkeaa em. tuntijaosta.</p> <p>Vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen siirtyminen tehdään oppilaskohtaisesti yksilöllisin perustein ja siten myös oppilaan opinto-ohjelma laaditaan yksilöllisesti hänen erityistarpeensa huomioiden.</p> <p>Joustavan perusopetuksen ryhmässä olevat oppilaat noudattavat pääsääntöisesti yleisopetuksen opetussuunnitelmaa. Heille eri oppiaineissa laadittavat henkilökohtaiset oppimissuunnitelmat sisältävät opintokokonaisuuksiin, arviointiin ja tavoitteisiin liittyvät tiedot.</p>
<p>47. Miten joustava perusopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa on laadittu joustavan perusopetuksen toimintasuunnitelma, joka sisältää mm. opetuksen keskeisten toimintatapojen, oppilasvalinnan perusteet sekä koulun ulkopuolella tapahtuvan opiskelun tavoitteet ja käytänteet.</p>
<p>48. Mitkä ovat oppilasvalinnan perusteet ja miten valinta käytännössä toteutetaan?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa on laadittu joustavan perusopetuksen toimintasuunnitelma, joka sisältää mm. opetuksen keskeisten toimintatapojen, oppilasvalinnan perusteet sekä koulun ulkopuolella tapahtuvan opiskelun tavoitteet ja käytänteet.</p>
<p>49. Miten muissa oppilaitoksissa, työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella tapahtuva opiskelu järjestetään ja miten oppilaiden opiskelua tällöin ohjataan, seurataan ja arvioidaan?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa on laadittu joustavan perusopetuksen toimintasuunnitelma, joka sisältää mm. opetuksen keskeisten toimintatapojen, oppilasvalinnan perusteet sekä koulun ulkopuolella tapahtuvan opiskelun tavoitteet ja käytänteet.</p>
<p>50. Miten eri toimijoiden yhteistyö, vastuut ja työnjako järjestetään?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa on laadittu joustavan perusopetuksen toimintasuunnitelma, joka sisältää mm. opetuksen keskeisten toimintatapojen, oppilasvalinnan perusteet sekä koulun ulkopuolella tapahtuvan opiskelun tavoitteet ja käytänteet.</p>
<p>51. Erytisissä tilanteissa annettavan opetuksen mahdollisuus on syytä kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan. Eryteisesti sairaalassa annettavan opetuksen osalta opetussuunnitelmassa kuvataan, miten yhteistyö ja oppilaan tukeminen hoidetaan oppilaan siirtyessä omasta koulustaan</p>	<p>Mikäli oppilaalla on tarve saada opetusta erityisissä tilanteissa opetussuunnitelmasta poikkeavasti, Hankasalmen kunta järjestää opetuksen tilanteen vaatimalla tavalla esim. Jyväskylän kaupungin ja erityiskoulujen kanssa yhteistyössä ja huolehtii asiaa koskevien selvitysten ja tarpeellisten asiakirjojen laadinnasta.</p> <p>Erytisissä tilanteissa ja etenkin sairaalaopetuksessa tärkeintä on suunnitelmallisuus, tavoitteellisuus ja</p>

<p>sairaalaopetukseen ja palatessa jälleen omaan kouluun. Yhteistyön ja tuen kysymykset ovat tärkeitä myös muissa tilanteissa.</p>	<p>yhteistyö. Yhteistyö oppilaan, kodin, hoitotahon ja oman koulun välillä on luonteeltaan jatkuvaa ja oppilaan tarpeista lähtevää.</p>
<p>52. Mitkä ovat mahdollisesti tarjottavan kerhotoiminnan, koulukirjastotoiminnan sekä muun perusopetusta tukevan toiminnan tavoitteet ja järjestämiskäytännöt sekä yhteys mahdollisesti tarjottavaan aamu- ja iltapäivätoimintaan?</p>	<p>Hankasalmen kunnan perusopetuksessa pyritään kehittämään eheytettyä koulupäivää mm. Liikkuva koulu- , kirjasto-, kerho- ja aamu- sekä iltapäivätoiminnan avulla. Toiminnat suunnitellaan vuosittain niitä koordinoivien tahojen ja toimijoiden johdolla ja toimintasuunnitelmia arvioidaan lukuvuoden päättyessä.</p> <p>Aamu- ja iltapäivätoiminnassa noudatetaan opetushallituksen hyväksymien perusteiden mukaisia tavoitteita. Toiminnassa edistetään turvallisessa ympäristössä tapahtuvaa lasten luovuuden, sosiaalisten vuorovaikutustaitojen ja liikunnallisuuden kehittymistä, sekä lisäksi mahdollistetaan lapselle riittävä lepo. Toiminta koostuu erityisesti leikeistä, luovasta toiminnasta, liikunnasta ja vapaasta yhdessäolosta.</p> <p>Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on: 1. Kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen 2. Tunne-elämän ja sosiaalisen kehityksen tukeminen 3. Osallisuuden edistäminen, tasa-arvon lisääminen ja syrjäytymisen ennalta ehkäiseminen</p> <p>Aamu- ja iltapäivätoiminta on kaikille 1. – 2. luokan oppilaille sekä erityistä tukea tarvitseville 3. – 9. luokan oppilaille suunnattua toimintaa. Lisäksi oppilaan, jolle on myönnetty pidennetty oppivelvollisuus tai koulunkäynnin aloittamista on siirretty yhdellä vuodella, on mahdollista osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan.</p> <p>Aamupäivätoimintaa järjestetään 2-5 pv:nä viikossa ja iltapäivätoimintaa järjestetään jokaisena lukujärjestyksen mukaisena arkikoulupäivänä kello 12–17 välisenä aikana. Koulujen loma-aikoina ja lauantaityöpäivinä toimintaa ei järjestetä.</p>
<p>53. Mitkä ovat kouluruokailun toteuttamista ohjaavat periaatteet sekä ruoka-, terveys- ja tapakasvatukselliset ja kestävään elämäntapaan liittyvät tavoitteet?</p>	<p>Kouluruokailun osalta noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Koulukeittiö suorittaa omavalvontaa ja on mukana Eviran elintarvikevalvonnan tarkistustietojen julkistamisjärjestelmä Oivassa. Kouluruokailun kehittämistä ja seurantaa varten esim. Kuuhanaveden koululla kokoontuu säännöllisesti Ruokaraati, johon kuuluvat edustajat ruokahuollosta, keittiöltä, oppilaskunnasta ohjaajineen sekä mahdollisesti muita tahoja (esim. terveydenhoitaja ja vanhempainneuvoston edustaja). Kouluruokailua kehitetään tavoitteena Kouluruokadiplomin saaminen.</p>
<p>54. Miten oppilaiden ruokailuun liittyvät erityistarpeet</p>	<p>Kouluruokailun järjestämisessä huomioidaan oppilaiden erityistarpeet. Allergioiden vaatimiin</p>

otetaan huomioon?	ruokavalioihin tarvitaan terveydenhoitajan ilmoitus tai lääkärintodistus. Uskonnolliseen vakaumukseen liittyvät erikoisruokavaliot edellyttävät huoltajan ilmoitusta. Kasvisruokavaihtoehto on mahdollinen huoltajan ilmoituksella terveydenhoitajaa konsultoiden.
55. Miten koulumatkoista ja kuljetuksista sekä niihin liittyvistä toimintatavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille?	Hankasalmen kunnassa on julkaistu huoltajille koulukuljetusperiaatteita käsittelevä opas. Koulukyydeistä tiedotetaan lisäksi kunnan kotisivuilla, jonne kirjataan vuosittain mm. oppilaskuljetusreitit sekä koulukyytejä järjestävien tahojen yhteystiedot.
LUKU 6. OPPIMISEN ARVIOINTI (s. 46)	
56. Mitkä ovat arviointikulttuurin kehittämisen tavoitteet sekä keskeiset piirteet?	Hankasalmen perusopetuksessa arvioinnin kehittämisen painopisteitä ovat eriyttäminen, joustavuus sekä oppilaiden itse- ja vertaisarviointi. Lisäksi kehitetään myös opettajien itsearviointia ja oman työn reflektointia sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä arvioinnissa.
57. Miten opintojen aikainen arviointi toteutetaan? -opintojen aikaisen formatiivisen arvioinnin ja palautteen antamisen periaatteet, kokonaisuus ja pedagoginen tehtävä oppimisen edistämässä	Hankasalmen kunnassa opintojen aikaisessa formatiivisessa arvioinnissa ja palautteen antamisessa noudatetaan valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita.
58. lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi	Hankasalmen kunnassa lukuvuosiarviointi toteutetaan siten, että vuosiluokilla 1-4 lukuvuoden päätteeksi annetaan sanalliset arvioinnit. Vuosiluokilla 5-9 annetaan numeroarviointi. Lisäksi lukuvuoden 2 ja 6 lopussa voidaan pitää arviointikeskustelut huoltajien kanssa.
59. itsearviointin edellytysten tukeminen, itsearviointin ja vertaisarviointin periaatteet	Oppilaiden itsearviointia toteutetaan ensimmäisestä luokasta alkaen koulukohtaisesti sovittavalla tavalla. Vertaisarviointi aloitetaan 3. luokan aikana ja sitä tehdään koulukohtaisesti sovittavalla tavalla.
60. opinnoissa etenemisen, luokalta siirtymisen ja luokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt	Opinnoissa etenemisessä, luokalta siirtymisessä ja luokalle jättämisessä noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman periaatteita. Oppilas voidaan siirtää vuosiluokkaan sitomattomaan opetukseen rehtorin päätöksellä.
61. toisen ja kolmannen vuosiluokan sekä kuudennen ja seitsemännen vuosiluokan nivelvaiheisiin liittyvät arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt	2. lk:n keväällä järjestetään arviointikeskustelu, jossa käsitellään luokkien 1-2 tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan arviointia eteenpäin. Keskusteluun osallistuvat oppilaan lisäksi huoltaja, luokanopettaja ja tarvittaessa erityisopettaja sekä koulunkäynninohjaaja. Ohjaava arviointipalaute auttaa oppilasta suuntaamaan opiskeluaan oikein ja kehittämään opiskelutaitojaan sekä tukee opitun jäsentymistä kokonaisuuksiksi.

	<p>Kuudennen luokan kevätlukukaudella voidaan käydä arviointikeskustelu, johon osallistuvat oppilas, huoltajat, luokanopettaja, tarvittaessa muut opettajat ja koulunkäynninohjaaja. Arviointikeskustelussa toteutuva tiedonsiirto voidaan tarvittaessa järjestää myös muulla tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>
62. valinnaisten aineiden arviointi	<p>Valinnaisaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman valtakunnallisia perusteita.</p>
63. käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet ja arviointiperusteet	<p>Hankasalmen kunnassa 1.-2. – vuosiluokilla arviointi toteutetaan kokonaisvaltaisesti arviointikeskusteluun tukeutuen. 3.-4. – luokilla käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti, 5.-6. – luokilla numeerisesti.</p> <p>Hankasalmen kunnassa oppilaiden käyttäytymisen arvioinnissa hyödynnetään oppilaiden itsearviointia, joka toteutetaan 1-6 -luokilla sanallisella arvioinnilla ja 7-9 -luokilla numeroarvioinnilla.</p> <p>Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat ja arvioinnit vahvistetaan lukukausittain opettajankokouksessa.</p> <p>Käyttäytymisen arvioinnissa otetaan huomioon luokilla 1-6 seuraavat osa-alueet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön - Miten oppilas arvostaa työtään - Miten oppilas tuntee säännöt ja sitoutuu niihin <p>Käyttäytymisen arvioinnin kriteerit laaditaan koulukohtaisesti.</p>
64. todistukset ja niiden antamiseen liittyvät käytännöt sekä sanallisen ja numeroarvioinnin käyttö todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa	<p>Hankasalmen kunnassa annettavassa arviointiin vaikuttavat oppiaineen osaamisen lisäksi myös esim. oppilaiden portfolioyöskentely sekä oppilaiden aktiivisuus monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja niiden toteuttamisessa.</p> <p>Hankasalmella 1. luokan syyslukukauden lopussa tai kevätlukukauden alussa järjestetään arviointikeskustelu, jossa ovat mukana oppilas, huoltaja, luokanopettaja ja tarvittaessa erityisopettaja sekä koulunkäynninohjaaja.</p> <p>2. lk:n keväällä järjestetään arviointikeskustelu, jossa käsitellään luokkien 1-2 tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan arviointia eteenpäin. Keskusteluun osallistuvat oppilaan lisäksi huoltaja,</p>

auttaa oppilasta suuntaamaan opiskeluaan oikein ja kehittämään opiskelutaitojaan sekä tukee opitun jäsentymistä kokonaisuuksiksi.

Lukuvuosiarviointi 1.-2. –luokilla on sanallista. Monipuolisen ja riittävän arviointipalautteen avulla myös huoltaja pystyy entistä paremmin tukemaan lapsensa koulunkäyntiä ja oppimista. Koulunkäynnin alkuvaiheessa osaamisen tason määrittely ja ilmaiseminen eivät ole arvioinnissa etusijalla.

Arviointi luokilla 3-6

Arviointiin tulee mukaan yksilöllisen arvioinnin ohella yhteisöllisiä elementtejä. Oppilaan arviointi ja yhteisön, esim. luokan tai ryhmän, itsearviointi ja vertaisarviointi muodostavat kokonaisuuden, jossa molemmilla on oma tehtävänsä. Yhteisöllisessä arvioinnissa tulee huomioida yhteisvastuullinen asenne. Vuosiluokittain tehtävän yhteisöllisen arvioinnin sisältö ja toteutustapa päätetään koulukohtaisesti.

Arvioinnissa korostetaan oppilaiden ohjaamista refleктоimaan oppimistaan ja tunnistamaan oppimistyyliä, jotka voidaan testata viidennen luokan aikana. Tuloksia hyödynnetään opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Luokilla 3-4 sekä oppiaineiden väliarviointi että lukuvuosiarviointi ovat sanallisia.

Luokilla 5-6 väli- ja lukuvuosiarviointi annetaan numeroina.

Kuudennen luokan kevätlukukaudella voidaan toteuttaa numeerisen arvioinnin lisäksi arviointikeskustelu, johon osallistuvat oppilas, huoltajat, luokanopettaja, tarvittaessa muut opettajat ja koulunkäynninohjaaja.

Arviointi luokilla 7-9

Lukuvuosittain toteutetaan luokittain yhteisöllinen arviointi, jonka sisältö ja toteutustapa päätetään koulukohtaisesti.

7-9 –luokkien väli- ja lukuvuosiarviointi annetaan numeroina.

Väli- ja päättöarvioinneissa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita.

Vuosiluokalta toiselle siirtymisessä ja luokalle jäämisessä noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita.

	<p>Joustavan perusopetuksen luokissa opetus on vuosiluokkiin sitomatonta.</p> <p>Kaikilla oppilailla on mahdollisuus siirtyä rehtorin päätöksellä vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen. Tällöin oppilaalle laaditaan oma oppimissuunnitelma tai hojks.</p> <p>Painoalueittain opiskelu arvioidaan valtakunnallisten perusteiden mukaan.</p> <p>Käyttäytyminen ja työskentely arvioidaan erillisenä numeroarviointina väli- ja lukuvuositodistuksiin.</p>
65. muut tiedottamisen ja arviointipalautteen antamisen muodot ja ajankohdat sekä yhteistyö huoltajien kanssa	<p>Hankasalmen kunnassa noudatetaan Koulun ja kodin välisen viestinnän oppaan mukaisia käytänteitä tiedottamisen suhteen.</p> <p>Arvioinnin osalta tiedottaminen on tarkoituksenmukaista, jatkuvaa ja hoidetaan oppilasta opettavan opettajan toimesta. Tiedottaminen pyritään toteuttamaan pääasiassa sähköisiä viestimiä (Wilma, sähköposti) käyttäen niiden mahdollistaman reaaliaikaisen dokumentoinnin vuoksi.</p>
66. Miten päättöarviointi toteutetaan? päättöarvioinnin kokonaisuus:	Päättöarvioinnin toteutuksessa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita.
67. valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa	Valinnaisten aineiden päättöarvioinnissa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman valtakunnallisia perusteita.
68. päättötodistukset	Päättötodistusten antamisessa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita.
LUKU 7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI (s. 61)	
<p>69. Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toiminta ja yhteistyö nivelvaiheessa - Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi - Yhteistyö, vastuut ja työnjako opetustoimessa sekä muiden hallintokuntien kanssa - Yhteistyö oppilashuollon palveluista vastaavien ja 	<p>Hankasalmen kunnassa on laadittu suunnitelma kolmiportaisen tuen toteuttamisesta esi- ja perusopetuksessa.</p> <p>Suunnitelma sisältää oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimintamallit ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen sekä yleisen, tehostetun ja erityisen tuen tasojen osalta.</p> <p>Suunnitelmassa on kirjattu mm. kolmiportaisen tuen toteuttamisen käytänteet kouluissa, vastuutahot tuen eri vaiheissa sekä yhteistyön toimintamallien kuvaukset. Lisäksi suunnitelmassa on kirjattu pedagogisten asiakirjojen laatimista, käsittelyä ja arkistointia määrittävät ohjeistukset sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön hyvät käytänteet.</p>

muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa, järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa

- Kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset periaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä
- Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Yleinen tuki:

- Yleisen tuen käytännön järjestäminen
- Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa

Tehostettu tuki:

- Tehostetun tuen käytännön järjestäminen
- Pedagogisen arvion laadintaan liittyvät käytänteet
- Toimintatavat oppilaan tehostetun tuen aloittamisessa, toteuttamisessa ja päättämisessä
- Oppimissuunnitelman laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- Menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman

laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa

Erityinen tuki:

- Erityisen tuen käytännön järjestäminen
- Pedagogisen selvityksen laadintaan liittyvät käytänteet
- Oppilaan ja huoltajan kuulemiseen liittyvä menettely
- Erityisen tuen päätöksen tekeminen
- Erityisen tuen päätöksen tarkistaminen
- Toimintatavat, kun erityinen tuki päätetään lopettaa ja tuki jatkuu tehostettuna tukena
- HOJKSin laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- Menettelytavat mahdollisten asiantuntijalausuntojen käytössä
- Menettelytavat ja yhteistyön oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- Oppimäärän yksilöllistämiseen liittyvät toimintatavat osana pedagogisen selvityksen laadintaa, erityisen

<p>tuen päätöstä ja HOJKSin laatimista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lapsen ohjautuminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin: monialainen yhteistyö prosessissa - Opetuksen käytännön järjestäminen - Yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen kanssa sekä muu yhteistyö, eri toimijoiden vastuut ja työnjako - Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa - Eri oppiaineiden mahdollinen yhdistäminen oppiainekokonaisuuksiksi tai jakaminen osa-alueisiin sekä niiden tarkempi kuvaus - Tavoitteiden, sisältöjen ja menetelmien tarkempi kuvaus toiminta-alueittain - Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot: käytännön järjestäminen - Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken - Oppilaalle ja huoltajille tiedottamiseen ja oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat 	
<p>LUKU 8. OPPILASHUOLTO (s. 79)</p>	
<p>70. Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta: Opetussuunnitelmassa kuvataan perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä</p>	<p>Hankasalmen kunnassa on vahvistettu keväällä 2015 esi- ja perusopetusta koskeva opiskelijahuoltosuunnitelma, joka sisältää oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät periaatteet, toimintamallit ja käytänteet.</p>

<p>määritellään opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä koulukohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset.</p> <p>Oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaaviin linjauksiin on tarkoituksenmukaista sisällyttää suunnitelmien perusrakenne ja osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista, jolloin turvataan suunnitelmien riittävä yhdenmukaisuus kaikissa kouluissa. Yhteisiä osuuksia täsmennetään ja täydennetään koulukohtaisesti.</p>	
<p>71. Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma: Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.</p> <p>Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille. (Sisältövelvoitteet tarkemmin opsissa sivulla 85 ->)</p>	<p>Hankasalmen kunnassa on vahvistettu keväällä 2015 esi- ja perusopetusta koskeva opiskelijahuoltosuunnitelma, joka sisältää oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät periaatteet, toimintamallit ja käytänteet.</p>
<p>LUKU 9. KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ</p>	

ERITYISKYSYMYKSIÄ (s. 88)	
72. Miten oppilaiden kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset huomioidaan ja opetus näiden oppilaiden osalta järjestetään?	Hankasalmen kunnan peruopetuksessa ymmärretään kielen merkitys ihmisen persoonallisuuden kokonaisvaltaisessa kehittämisessä sekä kaikessa oppimisessa. Tutustutaan omankieliseen sanataiteeseen ja luodaan sitä. Tarkastellaan äidinkieltä maailman ja Euroopan kielten kentässä. Tutkitaan oman kielen eri muotoja ja rekistereitä. Kehitetään tekstilajitietoisuutta.
73. Miten oppilaiden kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan?	Hankasalmen kunnan peruskouluissa hyödynnetään ulkomaalaistaustaisten tai ulkomailla asuneiden oppilaiden monikulttuurista pääomaa.
74. Käytetäänkö oppimissuunnitelmaa oppilaan opiskelun tukena ja mikä silloin on oppimissuunnitelman rakenne ja keskeinen sisältö?	Oppilaille voidaan tarvittaessa laatia henkilökohtainen oppimisen suunnitelma, jossa huomioidaan erityisesti heidän kielen käyttöönsä koskevat haasteet ja ongelmat.
LUKU 10. KAKSIKIELINEN OPETUS (s. 86)	
75. Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa kaksikielistä opetusta jossakin muodossa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa: Kenelle kaksikielinen opetus on tarkoitettu ja mitkä ovat oppilaaksi oton periaatteet?	Hankasalmen kunta ei opetuksen järjestäjänä tarjoa kaksikielistä opetusta.
Mikä on kielikylpykielen/kohdekielen sekä koulun opetuskielen tuntijako?	
Mitkä oppiaineet tai oppiaineiden sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielillä ja mitkä kielikylpykielillä/kohdekielillä?	
Mitkä ovat kielikylpykielillä/kohdekielillä opetettavien oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet?	
Mitkä ovat kielikylpykielen/kohdekielen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain?	
Lisäksi varhaisen täydellisen kielikylvyn osalta päätetään ja kuvataan: Mitkä äidinkieli ja kirjallisuus –oppiaineen	

sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylypykielellä?	
Lisäksi laajamittaisen kaksikielisen opetuksen osalta päätetään ja kuvataan: Miten järjestetään sellaisten lyhytaikaisesti Suomessa asuvien oppilaiden opetus, jotka eivät pysty opiskelemaan opetuskielellä eivätkä kohdekielellä?	
Käytetäänkö oppilaaksi otossa soveltuvuuskokeita ja mikä niiden vaikutus on oppilaaksi ottoon?	
LUKU 11. ERITYISEEN MAAILMANKATOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS (s. 87)	
76. Mitkä ovat erityiseen maailmankatsomukseen perustuvat, perusopetuksen arvoperustaa sekä tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä täydentävät näkökulmat?	Hankasalmen kunta ei opetuksen järjestäjänä tarjoa erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustopilliseen järjestelmään perustuvaa opetusta.
77. Miten nämä näkökulmat näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa?	
78. Miten ko. maailmankatsomukseen perustuvia arvoja, tietoja, taitoja ja valmiuksia painottavaa opetusta toteutetaan läpäisyperiaatteella eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa?	
79. Mitkä ovat erityiseen kasvatustopilliseen järjestelmään perustuvat näissä opetussuunnitelman perusteissa määritellyt perusopetuksen pedagogisia linjauksia täydentävät pedagogiset periaatteet ja ratkaisut?	
80. Miten nämä näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa sekä eri oppiaineiden ja	

oppimiskokonaisuuksien opetuksessa?	
LUKU 12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA (s. 96->)	
<p>81. Miten taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit käytetään?</p> <p>Mikäli opetuksen järjestäjä päättää tuntien jakamisesta eri taide- ja taitoaineiden kesken, laaditaan opetussuunnitelma kunkin taide- ja taitoaineen osalta ottaen huomioon ko. oppiaineen paikallinen kokonaistuntimäärä ja opetussuunnitelman perusteissa määritelty oppiaineen rakenne.</p> <p>Mikäli opetuksen järjestäjä päättää, että kaikkien tai joidenkin valinnaisten tuntien käyttö perustuu oppilaan valintaan, laaditaan valinnaisten tuntien muodostamille syventäville opinnoille oma suunnitelmansa, jossa määritellään opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla valinnaista ainetta tarjotaan.</p>	<p><u>Taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit</u></p> <p>Valtakunnallisen tuntijakoasetuksen 1. - 6. luokkien taito- ja taideaineiden valinnaisten 6 vvt jaetaan Hankasalmen kunnassa seuraavasti:</p> <p>3. luokan käsityö 1vvt sekä kotitalous 1vvt.</p> <p>4. luokan kuvataide 1vvt ja käsityö 1vvt.</p> <p>5. luokan kuvataide 1vvt ja käsityö 1 vvt.</p> <p>Taito- ja taideaineisiin lisätään lisäksi yksi kuntakohtainen lisätunti 4. luokan musiikin opetukseen. Hankasalmen kunnan perusopetuksen taito- ja taideaineiden tuntijako 3. - 6. luokilla on seuraava:</p> <p>3.luokka</p> <p>mu 1vvt, ku 1 vvt, kä 2 vvt, li 2 vvt, ko 1 vvt</p> <p>4.luokka</p> <p>mu 2 vvt, ku 2 vvt, kä 2 vvt, li 3 vvt</p> <p>5.luokka</p> <p>mu 1 vvt, ku 2 vvt, kä 2 vvt, li 2 vvt,</p> <p>6.luokka</p> <p>mu 1 vvt, ku 2 vvt, kä 2 vvt, li 2 vvt</p> <p>Valtakunnallisen tuntijakoasetuksen 7. - 9. luokkien taito- ja taideaineiden valinnaisista opinnoista (5 vvt) 1 vvt lisätään 7. luokan käsityön opetukseen. 4 vvt oppilaat voivat valita taito- ja taideaineiden kokonaisuudesta. Muodostuvat ryhmät ja oppiaineet vahvistetaan vuosittain oppilasvalintojen perusteella tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>

<p>82. Mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet?</p>	<p>Valtakunnallisen tuntijakoasetuksen 1. - 9. luokkien valinnaisten aineiden kokonaisuus (9 vvt) jaetaan 6. luokalle (1 vvt), 8. luokalle (4vvt) sekä 9. luokalle (4 vvt).</p> <p>Sivistyslautakunta vahvistaa käytössä olevan kuntakohtaisen valinnaisaineopetussuunnitelman, joka sisältää tarjottavat valinnaisaineet, niiden tavoitteet, sisällöt ja arviointiperusteet vuosiluokittain.</p>
<p>83. Mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi, laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan?</p>	<p>Oppilaille valinnaisia aineita on vuosiluokilla 1-9 tarjolla 9 vuosiviikkotuntia lautakunnan vahvistamasta valinnaisainetarjonnasta.</p>
<p>84. Miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain?</p>	<p>Oppilaille valinnaisia aineita on vuosiluokilla 1-9 tarjolla 9 vuosiviikkotuntia lautakunnan vahvistamasta valinnaisainetarjonnasta.</p>
<p>85. Mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet?</p>	<p>Oppilaille valinnaisia aineita on vuosiluokilla 1-9 tarjolla 9 vuosiviikkotuntia lautakunnan vahvistamasta valinnaisainetarjonnasta.</p>
<p>86. Mitkä ovat oppilaille mahdollisesti tarjottavat vapaaehtoiset ja valinnaiset kielet?</p>	<p>Hankasalmen kunnan opetussuunnitelma sisältää kuntakohtaisen kieliohjelman, jonka mukaan oppilaat voivat valita vapaaehtoisia ja valinnaisia kieliä.</p>
<p>87. Miten niiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain?</p>	<p>Hankasalmen kunnan opetussuunnitelma sisältää kuntakohtaisen kieliohjelman, jonka mukaan oppilaat voivat valita vapaaehtoisia ja valinnaisia kieliä. Vuosiviikkotunnit määräytyvät kieliohjelman sekä valinnaisaineopetussuunnitelman mukaisesti.</p>
<p>88. Mitkä ovat opetussuunnitelman perusteiden pohjalta määritellyt tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet?</p>	<p>Hankasalmen kunnan opetussuunnitelma sisältää kuntakohtaisen kieliohjelman, jonka mukaan oppilaat voivat valita vapaaehtoisia ja valinnaisia kieliä. Vieraiden kielten opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet määräytyvät kieliohjelman sekä valinnaisaineopetussuunnitelman mukaisesti.</p>
<p>LUKU 13. VUOSILUOKAT 1-2 (s. 100)</p>	
<p>89. Miten tuetaan oppilaiden siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen sekä toiselta kolmannelle</p>	<p>Opiskeluhuollon kokonaisuuteen kuuluu olennaisena osana myös tietojen siirtäminen esiopetuksesta alkuopetukseen. Siirtymisprosessi uuteen oppimis- ja opetuskulttuuriin vaatii valmistelua ja joustamista oppimisprosessin turvaamiseksi. Tavoitteena on joustava koulun alku, jolloin tieto lapsen valmiuksista</p>

<p>vuosiluokalle?</p> <ul style="list-style-type: none"> - toimintatavat siirtymävaiheessa - tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut 	<p>auttaa koulua joustamaan ja mahdolliset tukitoimet saadaan jatkumaan keskeytyksettä perusopetukseen siirryttäessä. Lahjakkaiden lasten kohdalla etukäteistieto ehkäisee mahdollista alisuoriutumista. Nivelvaiheissa oppilaan ja hänen kanssaan työskentelevien henkilöiden sekä kodin yhteistyö on erityisen tärkeää.</p> <p>Hankasalmen kouluihin tulee oppilaita kunnan esiopetusryhmistä, jotka pääsääntöisesti sijaitsevat koulujen yhteydessä. Esiopetusvuoden keväällä toukokuun tiedonsiirtopalaverissa luovutetaan tulevalle koululle lasten henkilökohtaiset esiopetuksen oppimissuunnitelmat ja välitetään myös opetuksen kannalta välttämättömät tiedot kirjallisella tiedonsiirtolomakkeella. Tiedonsiirtolomake on täytetty yhteistyössä vanhempien kanssa esiopetusvuoden kevätkeskustelussa. Lasten kouluvalmiutta arvioidaan moniammatillisesti ja mahdollisista tuen tarpeista keskustellaan ja niitä suunnitellaan yhdessä huoltajan kanssa. Jos kouluun tulee lapsia muista kunnista tai esiopetuksen ulkopuolelta, luokanopettaja pyytää lasten tietoja huoltajalta sekä vanhempien luvalla esiopettajalta edellisestä asuinkunnasta. Tarvittaessa erityisopettaja tekee näille lapsille kouluvalmiustutkimuksen ensimmäinen luokan alussa.</p>
<p>90. Mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 1-2 erityispiirteet ja tehtävät sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään?</p>	<p>Alkuopetuksen aikana oppilaiden kasvua ja kehitystä tuetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden sekä oppiaineittain kirjattujen paikallisten tavoitteiden mukaan.</p> <p>Hankasalmen kunnan alakouluilla voidaan opetus järjestää osittain yhdysluokkaopetuksena, mikä edellyttää mm. eriyttämistä ja eheyttävän opetuksen käytänteitä oppitunneilla. Hankasalmen kunnan alakouluista yhdysluokkaopetusta toteutetaan etenkin Ristimäen ja Niemisjärven kouluilla.</p> <p>Opetussuunnitelman osana vahvistettavan kieliohjelman mukaan ensimmäisenä vieraana kielenä opiskeltavan A1-kielen (englanti) opetus aloitetaan Hankasalmen kunnassa 2. vuosiluokalla. Tavoite on tukea oppilaiden kiinnostusta vieraan kielen oppimiseen toteuttamalla opetus muihin oppiaineisiin integroituna ja mahdollisuuksien mukaan oman luokanopettajan opettamana.</p> <p>Aseman koululla järjestetään omassa pienryhmässään opetusta niille 1-6 –luokkien oppilaille, joilla on pidennetyn oppivelvollisuuden päätös sekä tarve erityiseen ja kokonaisvaltaiseen tukeen opetuksessa. Pienryhmätoiminnan suunnittelu, tulosten arviointi sekä toiminnan kehittäminen toteutetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden mukaan sekä koulun lukuvuosisuunnitelman ja vuosittaisen toiminnan arvioinnin avulla.</p> <p>Kuuhankaveden koulun 1-6 –luokkien oppilaille pyritään tarjoamaan mahdollisuus osallistua ohjattuun</p>

	<p>liikuntaan vähintään kaksi tunti viikossa. Tämä ohjattu liikunta on osa oppilaiden eheytettyä koulupäivää ja se toteutetaan yhteistyössä Hankasalmen lukion kanssa. Lisäksi liikuntaa pyritään tarjoamaan jokaiselle ikäluokalle pidennettyjen välituntien sekä vuosittaisten teemapäivien ja tapahtumien avulla suunnitellusti. Liikunnan lisäämisen suunnittelu, tulosten arviointi sekä kehittämistyö toteutetaan Kuuhanaveden koulun sisäisen arvioinnin, lukuvuosisuunnitelman sekä vuosittaisen toiminnan arvioinnin avulla.</p>
<p>91. Mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 1-2 sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan vuosiluokilla 1-2?</p>	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1): Tavoitteena on oppilaan omatoimisuuden ja -aloitteisuuden kehittyminen sekä sosiaalisten taitojen kehittäminen.</p> <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2): Alkuopetuksessa toteutetaan Kulttuuripolku-kulttuurikasvatusopetussuunnitelman mukaisia sisältöjä. Ensimmäisen vieraan kielen opetus (A1-kielenä englanti) aloitetaan toisella luokalla kaikissa kunnan kouluissa.</p> <p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3): Alkuopetuksen oppilaat osallistuvat vuosittain toteutettaviin pelastautumisharjoituksiin. Oppilaiden itsestä huolehtimisen taitoja harjoitellaan koulun arjessa päivittäin.</p> <p>Monilukutaito (L4) + Tieto- ja viestintätekniikka (L5): Alkuopetuksessa edetään Hankasalmen kunnan tvt-strategiaan kirjattujen tavoitteiden mukaisesti tieto- ja viestintätekniisten taitojen kehittämisessä.</p>
<p>92. Mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä oppilaan oppimisen arvioinnin käytänteet vuosiluokalla 1 ja vuosiluokalla 2?</p> <p>93. Mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen ja tukeen liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokalla 1 ja 2?</p>	<p><u>Äidinkieli:</u></p> <p>Hankasalmen kunnassa noudatetaan 1-2 –luokkien äidinkielen opetuksessa valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Lisäksi toteutetaan Kulttuuripolun mukaisia suunnitelmia.</p> <p>Kulttuuripolku on hankasalmelainen tavoitteellisen kulttuurikasvatuksen suunnitelma. Se sisältää kulttuurin vähimmäisvaatimukset, jotka jokaisen hankasalmelaisen lapsen ja nuoren tulisi vuosittain saada. Kulttuuripolulla kulkeminen kasvattaa lasten ja nuorten kulttuurista yleissivistystä, tukee kulttuuri-identiteetin muodostumista, vahvistaa luovuutta, mielikuvitusta ja itsetuntoa. Samalla kulttuurin moninaisuus tulee tutuksi antaen rohkeutta kohdata uusia taidemuotoja ja liikkua taiteen ja kulttuurin rajapinnoilla ennakkoluulottomasti.</p> <p><u>Vieraat kielet:</u></p> <p>2. luokalla aloitetaan ensimmäinen vieras kieli, A1-kielenä opiskeltava englanti. Tavoitteena on</p>

vahvistaa kielikylpy-tyyppisen opiskelun avulla oppilaiden kiinnostusta vieraan kielen oppimiseen sekä kehittää opiskelun perustaitoja. Opetusta voidaan toteuttaa muihin oppiaineisiin integroituna sekä tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäen.

Matematiikka:

Oppilas ymmärtää matematiikkaa ja kuinka matematiikka liittyy hänen arkeensa. Tavoitteena on herättää innostus matematiikkaa kohtaan esimerkiksi toiminnallisen ongelmanratkaisun ja tieto- ja viestintäteknikan sovellusten avulla.

Matematiikassa keskeisiä sisältöjä ovat peruslaskutoimitukset ja kymmenjärjestelmä.

Matematiikan opetus voidaan toteuttaa yhdysluokkaopetuksena. Työtavoissa pyritään korostamaan tieto- ja viestintäteknikan käyttöä.

Ympäristöoppi:

Ympäristöopin opiskelussa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Opetusjärjestelyissä pyritään kiinnittämään huomiota erityisesti oppilaiden osallisuuteen, monilukutaidon kehittymiseen ja lähiympäristön tuomien mahdollisuuksien hyödyntämiseen.

Uskonto ja elämäkatsomustieto:

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon opiskelussa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Opetuksessa voidaan hyödyntää paikallisten seurakuntien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Musiikki:

Resurssien mukaan ja tarkoituksenmukaisella tavalla musiikin opetukseen voidaan tuoda paikallisuutta mm:

- Kutsumalla koululle hankasalmelaislähtöisiä tai paikkakunnalla asuvia musiikin taitajia ja ammattilaisia kertomaan urastaan, musiikista ja musisoimaan.
- Rakentamalla 'kihvelisoittimia' tunneilla ja soittamalla niitä.

Lisäksi Hankasalmen kunnassa noudatetaan Kulttuuripolku –kulttuuriopetussuunnitelmaa, jonka

sisällöissä on mukana musiikin opetukseen liittyviä teemoja.

Kuvataide:

Keskeisenä toimintatapana kuvataiteen opetuksessa on leikinomainen ja kokeileva taiteellinen tuottaminen. Paikallisuutta voidaan hyödyntää huomioimalla opetuksessa lähiluonnon tarjoamia mahdollisuuksia.

Lisäksi Hankasalmen kunnassa noudatetaan Kulttuuripolku –kulttuuriopetussuunnitelmaa, jonka sisällöissä on mukana kuvataiteen opetukseen liittyviä teemoja.

Käsityö:

Käsityön opetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Opetuksessa voidaan hyödyntää paikallisten järjestöjen ja yhdistysten kanssa tehtävää yhteistyötä sekä paikallisia osajia.

Liikunta:

Hankasalmen kunnassa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa.

Monimuotoiseen liikkumiseen pyritään kaikkina vuodenaikoina. Säiden salliessa esim. talvella luistellaan, hiihdetään ja liikutaan lumessa eri tavoin. Keväisin tai syksyisin pyritään suunnistamaan koulun lähialueilla.

Uimassa pyritään käymään 2 krt/lukuvuosi.

Yhteistyötä liikuntaseurojen kanssa lisätään ja pyritään saamaan seurojen edustajia järjestämään liikuntatuokioita ja -tapahtumia kouluille.

Kouluissa pyritään järjestämään liikuntapäiviä ainakin kerran lukukaudessa.

Liikuntatarjontaa pyritään monipuolistamaan välituntiliikunnalla ja kerhotoiminnalla.

LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6 (s. 163)

94. Miten tuetaan oppilaiden siirtymistä toiselta kolmannelle vuosiluokalle sekä kuudennelta

Siirtyminen toiselta luokalta kolmannelle

<p>seitsemännelle vuosiluokalle?</p> <ul style="list-style-type: none"> - toimintatavat siirtymävaiheessa - tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut 	<p>Kolmannelle luokalle siirryttäessä yhdysluokkaopetusta toteuttavissa kouluissa opiskeluryhmä saattaa vaihtua, jolloin tutustuminen uuteen ryhmään voidaan aloittaa jo edellisenä keväänä.</p> <p>Kolmannella luokalla koulupäivät pitenevät ja opetuksen sisällöt, opiskelutekniikat sekä työtavat monipuolistuvat. Jotta opiskelu etenisi suunnitelmien mukaisesti, tulee sekä koulun että kodin kiinnittää huomiota kotitehtävien säännölliseen ja huolelliseen tekemiseen. Koulu tarjoaa tähän tukea esimerkiksi tukiopetuksen tai läksykerhon muodossa. 3. luokan oppilaalle on tärkeää omaksua uusia opiskelutaitoja ja uusi opiskelurytmi.</p> <p><u>Siirtyminen 6. luokalta 7. luokalle</u></p> <p>Oppilaan siirtyminen 7. luokalle tarkoittaa siirtymistä luokanopetuksesta aineenopetukseen. Oppiaineiden määrä ja opittava aines lisääntyy ja opetusryhmän kokoonpano saattaa ainevalintojen vuoksi vaihdella. Myös oppilaan oma vastuu koulunkäynnistä lisääntyy.</p> <p>Joustavat siirtymät ja suunnitelmallinen tiedonsiirto helpottavat oppilasta ja hänen perhettään selviytymään muutoksista. Ne auttavat myös oppilaan kanssa työskenteleviä uusia työntekijöitä tutustumaan nopeammin oppilaaseen ja hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa.</p> <p>Kuudennen luokan opettajille lähetetään keväällä tiedonsiirtolomake. Ensimmäisen osan täyttää luokanopettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa ja toisen osa oppilas yhdessä huoltajien kanssa. Lomakkeen tarkoituksena on koota oppilaiden tarvitsemia tukitoimia luokilla 7-9.</p> <p>Keväällä 6. -luokkalaisille pyritään järjestämään tutustumispäivä, jossa oppilaat tutustuvat 7. luokan opetustiloihin, luokkatovereihin, tukioppilaisiin, luokanohjaajiin ja muuhun henkilökuntaan.</p> <p>Lukuvuoden alussa seitsemännen luokan oppilaille pyritään järjestämään toimintapäivä, jonka tavoitteena on myönteisen ryhmähengen luominen. Ryhmäytymiseen kiinnitetään huomiota seitsemännen luokan alkaessa myös esim. luokanohjaajan tunneilla ja tukioppilastoiminnan kautta.</p> <p>Luokanohjaajat tapaavat seitsemäsluokkalaiset huoltajineen lukuvuoden alussa vanhempainvirtissa.</p>
<p>95. Mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 3-6 erityispiirteet ja tehtävät sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään?</p>	<p>3-6 –luokkien aikana oppilaiden kasvua ja kehitystä tuetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden sekä oppiaineittain kirjattujen paikallisten tavoitteiden mukaan.</p> <p>Hankasalmen kunnan alakouluilla voidaan opetus järjestää osittain yhdysluokkaopetuksena, mikä edellyttää mm. eriyttämistä ja eheyttävän opetuksen käytänteitä oppitunneilla. Hankasalmen kunnan</p>

alakouluista yhdysluokkaopetusta toteutetaan etenkin Ristimäen ja Niemisjärven kouluilla.

Hankasalmen kunnan vahvistaman tuntijaon mukaan oppilaat kaikilla kunnan kouluilla aloittavat kotitalouden opiskelun yhteisenä taito- ja taideaineena jo kolmannella luokalla. Kotitalouden aloittamisella jo varhain on tarkoitus kehittää ja tukea arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetus toteutetaan mahdollisuuksien mukaan kokeellisuutta ja toiminnallisuutta korostaen ja oman luokanopettajan opettamana. Oppiaineen sisältöjen avulla tuetaan oppilaan kasvua ja kehittymistä perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi.

Kuudennella luokalla oppilailla on mahdollisuus valita yhden vuosiviikkotunnin verran valinnaisia aineita erikseen vahvistettavan valinnaisaineopetussuunnitelman mukaan. Tarkoituksena on tämän valinnaisuuden kautta tukea etenkin oppilaiden tv-taitojen kehittymistä siten, että kuudennella luokalla tarjottavien valinnaisaineiden sisällöissä painottuvat tieto- ja viestintätekniikan käyttö sekä kunnan vahvistaman TVT-strategian mukaiset ikäluokkakohtaiset tavoitteet.

Aseman koululla järjestetään omassa pienryhmässään opetusta niille 1-6 –luokkien oppilaille, joilla on pidennetyn oppivelvollisuuden päätös sekä tarve erityiseen ja kokonaisvaltaiseen tukeen opetuksessa. Pienryhmätoiminnan suunnittelu, tulosten arviointi sekä toiminnan kehittäminen toteutetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden mukaan sekä koulun lukuvuosisuunnitelman ja vuosittaisen toiminnan arvioinnin avulla.

Kuuhankaveden koulun 1-6 –luokkien oppilaille pyritään tarjoamaan mahdollisuus osallistua ohjattuun liikuntaan vähintään kaksi tunti viikossa. Tämä ohjattu liikunta on osa oppilaiden eheytettyä koulupäivää ja se toteutetaan yhteistyössä Hankasalmen lukion kanssa. Lisäksi liikuntaa pyritään tarjoamaan jokaiselle ikäluokalle pidennettyjen välituntien sekä vuosittaisten teemapäivien ja tapahtumien avulla suunnitellusti. Liikunnan lisäämisen suunnittelu, tulosten arviointi sekä kehittämistyö toteutetaan Kuuhankaveden koulun sisäisen arvioinnin, lukuvuosisuunnitelman sekä vuosittaisen toiminnan arvioinnin avulla.

96. Mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 3-6 sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 3-6?

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1): Tavoitteena on oppilaan omatoimisuuden ja -aloitteisuuden edelleen kehittäminen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2): 3-6 –luokkien opetuksessa toteutetaan Kulttuuripolku- kulttuurikasvatusopetussuunnitelman mukaisia sisältöjä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3): 3-6 -luokkien oppilaat osallistuvat vuosittain toteutettaviin pelastautumisharjoituksiin. Oppilaiden itsestä huolehtimisen taitoja harjoitellaan koulun arjessa päivittäin ja lisäksi oppilaiden turvataitoja laajennetaan ja monipuolistetaan. Kotitalouden opetus

	<p>aloitetaan kolmannella luokalla, jolloin sitä opetetaan kaikille oppilailla yksi vuosiviikkotunti.</p> <p>Monilukutaito (L4) + Tieto- ja viestintätekniikka (L5): 3-6 –luokkien opetuksessa edetään Hankasalmen kunnan tvt-strategiaan kirjattujen tavoitteiden mukaisesti tieto- ja viestintätekniisten taitojen kehittämisessä. Huomiota kiinnitetään etenkin sosiaalisen median käyttötapoihin.</p> <p>Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6): 3-6 –luokkien oppilaat voivat tehdä yrittäjäyyskasvatuksellista yhteistyötä mm. 4H-yhdistyksen kanssa. Oppilailla on mahdollisuus osallistua varainhankintaan koulun ulkopuolista toimintaa varten.</p> <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7): 3-6 –luokkien oppilaat voivat osallistua esim. oppilaskunta- ja kummioppilastoimintaan sekä Liikkuva koulu –ohjelman mukaiseen toimintaan.</p>
<p>97. Mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä oppilaan oppimisen arvioinnin käytänteet vuosiluokilla 3, 4, 5 ja 6?</p> <p>98. Mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen ja tukeen liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokalla 3, 4, 5 ja 6?</p>	<p><u>Äidinkieli:</u></p> <p>Hankasalmen kunnan äidinkielen opetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Lisäksi äidinkielen opetuksessa huomioidaan Kulttuuripolun sisällöt ja tavoitteet.</p> <p>Kulttuuripolku on hankasalmelainen tavoitteellisen kulttuurikasvatuksen suunnitelma. Se sisältää kulttuurin vähimmäisvaatimukset, jotka jokaisen hankasalmelaisen lapsen ja nuoren tulisi vuosittain saada. Kulttuuripolulla kulkeminen kasvattaa lasten ja nuorten kulttuurista yleissivistystä, tukee kulttuuri-identiteetin muodostumista, vahvistaa luovuutta, mielikuvitusta ja itsetuntoa. Samalla kulttuurin moninaisuus tulee tutuksi antaen rohkeutta kohdata uusia taidemuotoja ja liikkua taiteen ja kulttuurin rajapinnoilla ennakkoluulottomasti.</p> <p><u>Toinen kotimainen kieli:</u></p> <p>Hankasalmen kunnassa aloitetaan kieliohjelman mukaisesti toisen kotimaisen kielen (ruotsi) opetus B1-kielenä 5. vuosiluokalla.</p> <p>Ruotsin kielen opetuksessa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita.</p> <p><u>Vieraat kielet:</u></p> <p>Hankasalmen kunnassa opiskellaan kieliohjelman mukaisesti A1-kielenä englantia 2. vuosiluokalta lähtien.</p>

Englannin opetuksessa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita.

Matematiikka:

Matematiikan opetuksessa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita.

3-6 –luokilla painotetaan mm. kertotaulujen osaamista ja matemaattista tarkkuutta, ylläpidetään innostusta matematiikkaa kohtaan sekä kehitetään loogista ajattelua konkretian ja toiminnallisuuden avulla. Matematiikkaa pyritään käyttämään työvälineenä myös muissa oppiaineissa.

Työtavoissa pyritään korostamaan tieto- ja viestintätekniikan käyttöä.

Ympäristöoppi:

Noudatamme valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Opetusjärjestelyissä korostetaan oppilaiden osallisuutta, monilukutaidon kehittymistä ja lähiympäristön tuomien mahdollisuuksien hyödyntämistä.

Uskonto ja elämänkatsomustieto:

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa.

Historia:

Historian opetuksessa huomioidaan kyläkohtaiset erityispiirteet. Kaikille kunnan 4.-luokkalaisille järjestetään vuosittain Kulttuuriopetussuunnitelman mukaisesti museopäivä museokylässä.

Yhteiskuntaoppi:

6.-luokkalaisille pyritään järjestämään mahdollisuus vierailulla Yrityskylässä.

Musiikki:

Resurssien mukaan ja tarkoituksenmukaisella tavalla musiikin opetukseen voidaan tuoda paikallisuutta mm:

- Kutsumalla koululle hankasalmelaislähtöisiä tai paikkakunnalla asuvia musiikin taitajia ja ammattilaisia kertomaan urastaan, musiikista ja musisoimaan.

- Rakentamalla 'kihvelisoittimia' tunneilla ja soittamalla niitä.

Lisäksi Hankasalmen kunnassa noudatetaan Kulttuuripolku –kulttuuriopetussuunnitelmaa, jonka sisällöissä on mukana musiikin opetukseen liittyviä teemoja.

Kuvataide:

Keskeisenä toimintatapana kuvataiteen opetuksessa on yksilöllisen tuottamisen kehittäminen. Paikallisuutta voidaan hyödyntää huomioimalla opetuksessa lähiluonnon tarjoamia mahdollisuuksia. Toiminnassa korostetaan kestäväen kehityksen periaatteita.

Lisäksi Hankasalmen kunnassa noudatetaan Kulttuuripolku –kulttuuriopetussuunnitelmaa, jonka sisällöissä on mukana kuvataiteen opetukseen liittyviä teemoja.

Käsityö:

Käsityön opetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Opetuksessa voidaan hyödyntää paikallisten järjestöjen ja yhdistysten kanssa tehtävää yhteistyötä sekä paikallisia osaajia.

3-6 –luokkien opiskelussa suunnitellaan ja toteutetaan erilaisia tuotteita vaihtelevilla menetelmillä ikätason mukaisesti.

Liikunta:

Hankasalmen kunnassa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa liikunnan opetuksessa.

Move-mittaukset pyritään tekemään kolmannesta luokasta lähtien kerran lukuvuodessa.

Monimuotoiseen liikkumiseen pyritään kaikkina vuodenaikoina. Säiden salliessa esim. talvella luistellaan, hiihdetään ja liikutaan lumessa eri tavoin. Keväisin tai syksyisin suunnistetaan mahdollisuuksien mukaan koulun lähimaastossa.

Uimassa pyritään käymään uimahallissa 2 krt/lukuvuosi. Opetuksessa käydään läpi ainakin alkeisselkäinnin tekniikkaa ja mahdollisesti myös uloshengityksen puhaltamista veteen.

Yhteistyötä liikuntaseurojen kanssa lisätään ja pyritään saamaan seurojen edustajia järjestämään liikuntatuokioita ja -tapahtumia kouluille.

Käytetään mahdollisuuksien mukaan kunnan alueen liikuntakeskuksia kuten Häkärinteet ja Revontuli.

Kouluissa pyritään järjestämään liikuntapäiviä ainakin kerran lukukaudessa.

Liikuntatarjontaa pyritään monipuolistamaan välituntiliikuntamahdollisuuksia lisäämällä ja kerhotoimintaa aktiivisella.

Oppilaanohjaus:

Tavoitteissa ja keskeisissä sisällöissä noudatetaan luokilla 3, 4, 5 ja 6 valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita ja sisältöjä.

Kotitalous:

Hankasalmen kunnassa kotitalouden opetus aloitetaan vuosiluokalla 3 (1vvt)

Kotitalouden oppiaineessa oppiminen tukee minuuden vahvistumista ja toimijuutta kodin toimintaympäristössä. Opetuksessa vahvistetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla hankittua tietoisuutta ja jatketaan harjaantumista sekä laajennetaan opiskelun aluetta. Oppiaineen opiskelussa ja erityisesti monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa lisätään työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Kotitaloudelliset osuudet ovat edelleen tyypillisiä koulun arjessa, kouluruokailussa, koulun kerhotoiminnassa ja perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnassa. Niillä luodaan mahdollisuuksia oppilaiden omaan ilmaisuun, vuorovaikutukseen sekä yhteisön kannalta tarkoituksenmukaiseen toimintaan.

Vuosiluokilla 3-6 on mahdollista harjaannuttaa itsenäistä toimintaa erilaisissa kotiin liittyvissä tehtävissä. Oppilaita kannustetaan tasa-arvoisiin valintoihin, toimintaan ja vuorovaikutukseen arjen elämässä. Erityistä huomiota kiinnitetään ohjauksen ja tuen tarpeisiin, ajanhallintaan sekä turvallisesta työskentelystä ja hyvinvointia tukevien tottumusten muodostumisesta huolehtimiseen. Oma koti on oman itsenäisyyden kasvaessa edelleen tärkeä viiteri, joten kodin ja koulun yhteistyö korostuu.

Suunnittelutyössä on lähdetty eri ikäryhmien valmiuksista ja syömisen, ruokavalintojen ja taitojen tarpeista. Tarkoituksena on luoda edellytyksiä ruoka-aiheiden käsittelylle niin, että oppilaiden motivaatio oppimiseen säilyy ja osaaminen karttuu vähitellen. Teemoja kuljettavat pedagogiset kysymykset mitä? (aihealueeseen tutustuminen), miten? (toimintojen harjoittelu) ja miksi? (toiminta ja

soveltaminen, asiayhteyksien ymmärtäminen).

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, ohjataan terveellisten ruokavalintojen tekemiseen sekä opitaan kodin siisteyden perusasioita. Kotitalousopetuksessa kehitytään ja kasvetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perustaa kestävän kehityksen mukaiseen ruokaosaamiseen, asumiseen ja kuluttajaosaamiseen.

Kotitalouden tehtävänä on kehittää valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn ja yhdessä toimimiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetuksessa harjoitellaan laaja-alaisen osaamisen kaikkia osa-alueita. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalouden opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3

Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään, ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti.

S1 Ruokaosaaminen keskittyy ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen sekä niitä ohjaaviin ravitsemussuosituksiin tutustumiseen. Suomalaiseen ruokaketjuun ja elintarviketuntemukseen tutustutaan mahdollisuuksien mukaan maatalo- ja ruokakauppakäynnin. Ruokaosaamisessa huomioidaan taloudellisuus ja eettisyys.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen ja asumistaitojen sekä kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapidon tehtävät tähtäävät arjessa

	<p>tarvittavien taitojen kehittämiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin ja tasapuoliseen voimavarojen käyttöön perheessä.</p> <p>Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa vuorovaikutteisen toiminnan, yhteisöllinen tiedon rakentamisen, ilmiöpohjaisen, tutkivan ja soveltavan opiskelun. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta sekä kannustavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omassa perheessä. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja opitun soveltaminen omassa arjessa.</p> <p>Kotitalous-oppiaineen tavoitteena on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun.</p> <p>Oppilaan oppimisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokalla 3</p> <p>Kotitalouden arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisia/ Hankasalmen kunnassa 3 lk. käytettäviä oppilasarvioinnin yleisiä perusteita.</p>
<p>LUKU 15 VUOSILUOKAT 7-9 (s. 313)</p>	
<p>99. Miten tuetaan oppilaiden siirtymistä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle sekä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - toimintatavat siirtymävaiheessa - tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut 	<p>Hankasalmella toimii yksi yhtenäiskoulu 0-9 (Kuuhanaveden koulu), jossa tarjotaan perusopetusta 7-9 –luokkien oppilaille. Kuuhankaveden koululla on joustavan perusopetuksen luokka (JOPO, 8.- ja 9-luokka-asteilla).</p> <p><u>Siirtyminen 6. luokalta 7. luokalle</u></p> <p>Oppilaan siirtyminen 7. luokalle tarkoittaa siirtymistä luokanopetuksesta aineenopetukseen. Oppiaineiden määrä ja opittava aines lisääntyy ja opetusryhmän kokoonpano saattaa ainevalintojen vuoksi vaihdella. Myös oppilaan oma vastuu koulunkäynnistä lisääntyy.</p> <p>Joustavat siirtymät ja suunnitelmallinen tiedonsiirto helpottavat oppilasta ja hänen perhettään selviytymään muutoksista. Ne auttavat myös oppilaan kanssa työskenteleviä uusia työntekijöitä tutustumaan nopeammin oppilaaseen ja hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa.</p>

Kuudennen luokan opettajille lähetetään keväällä tiedonsiirtolomake. Ensimmäisen osan täyttää luokanopettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa ja toisen osa oppilas yhdessä huoltajien kanssa. Lomakkeen tarkoituksena on koota oppilaiden tarvitsemia tukitoimia luokilla 7-9.

Keväällä 6. -luokkalaisille pyritään järjestämään tutustumispäivä, jossa oppilaat tutustuvat 7. luokan opetustiloihin, luokkatovereihin, tukioppilaisiin, luokanohjaajiin ja muuhun henkilökuntaan.

Lukuvuoden alussa seitsemännen luokan oppilaille pyritään järjestämään toimintapäivä, jonka tavoitteena on myönteisen ryhmähengen luominen. Ryhmytymiseen kiinnitetään huomiota seitsemännen luokan alkaessa myös esim. luokanohjaajan tunneilla ja tukioppilastoiminnan kautta.

Luokanohjaajat tapaavat seitsemäsluokkalaiset huoltajineen lukuvuoden alussa vanhempainvartissa.

Siirtyminen toiselle asteelle

Nivelvaiheen ennakointi käynnistyy 8. luokan oppilaanohjauksen oppitunneilla tutustumalla eri aloihin ja toisen asteen koulutukseen. Lisäksi järjestetään tutustumiskäyntejä toisen asteen oppilaitoksiin tarpeen mukaan vuosittain sovittavalla tavalla 8.-9. luokkien aikana

Opinto-ohjaaja käy jokaisen 9. luokkalaisten oppilaan kanssa keskustelun jatko-opintoihin liittyen

9. luokkalaisten huoltajille järjestetään huoltajien tilaisuus koskien jatko-opintovaihtoehtoja ja yhteishaun toteuttamista

Kaikilla 9. luokkalaisten huoltajilla on mahdollisuus henkilökohtaiseen opinto-ohjaajan tapaamiseen. Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan siirtymistä toiselle asteelle tuetaan huoltajan, erityisopettajan, opintoohjaajan, opiskeluhuollon henkilöiden, tarvittaessa ammatinvalintapsykologin, toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien ja opettajien välisellä moniammatillisella yhteistyöllä.

Yhteishaun 9. luokkalaiset tekevät pääsääntöisesti oppilaanohjauksen tunneilla ja erikseen sovittaessa kotona

Jälkiohjausta varten opinto-ohjaaja tarkistaa kaikkien oppilaiden haun toteutumisen ja tarvittaessa ottaa yhteyttä oppilaisiin. Kesän aikana vaille jatko-opintopaikkaa jääneet ohjataan etsivän nuorisotyön piiriin nuoren suostumuksella

	<p>Yhteistyössä toisen asteen oppilaitosten kanssa pidetään niveltietopalaverit 9. luokan syksyllä. Lupa tiedonsiirtoon pyydetään huoltajilta 9. luokan kevään aikana.</p>
<p>100. Mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 7-9 erityispiirteet ja tehtävät sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään?</p>	<p>Hankasalmen kunnassa 7-9 –luokkien opetus järjestetään Kuuhankaveden yhtenäiskoulussa, joka toimii kunnan keskustassa Hankasalmen lukion kanssa samassa koulukeskuksessa.</p> <p>Yläluokille siirtymistä tuetaan nivelvaiheessa erikseen kirjattujen tavoitteiden ja suunnitelmien mukaan, jotta muutos luokanopetuksesta aineenopetukseen olisi oppilaiden kannalta mahdollisimman joustava ja luonteva.</p> <p>Yläluokkien aikana opetus noudattaa valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita sekä oppiaineittain kirjattuja paikallisia tavoitteita.</p> <p>Seitsemännelle luokalle siirtyessään oppilaalla on mahdollisuus hakea Joustavan perusopetuksen ryhmään. Valinta ryhmään tehdään joustavan perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti ja Kuuhankaveden koulun rehtori vahvistaa valinnan viranhaltijapäätöksellä. Samalla oppilas siirtyy vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen.</p>
<p>101. Mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 7-9 sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 7-9?</p>	<p>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1): Opiskelutekniikoita ja oppimisen taitoja pyritään kehittämään kokonaisvaltaisesti kaikissa oppiaineissa. Oppilaanohjaussuunnitelma sisältää 7-9 –luokkien osalta oppilaiden ohjaukseen liittyvät tavoitteet, sisällöt ja suunnitelmat yksityiskohtaisesti.</p> <p>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2): Hankasalmen kunnassa noudatetaan Kulttuuripolku-kulttuuriopetussuunnitelmaa, joka määrittelee 7-9 –luokkien osalta kulttuurikasvatuksen tavoitteita ja sisältöjä.</p> <p>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3): Hankasalmen kunnassa toteutetaan mm. Kiva-koulu- ja Liikkuva koulu –toimintaa sekä muita oman arjen hallintaan ja itsestä huolehtimiseen tukevia ohjelmia. Nou Hätä –kilpailu järjestetään 8.-luokkien oppilaille. Koulupoliisin ja pelastuslaitoksen kanssa tehtävä yhteistyö (mm. vierailut) sekä vuosittain toteutettavat pelastautumisharjoitukset vahvistavat oppilaiden arjen hallinnan ja itsestä huolehtimisen taitoja.</p> <p>Monilukutaito (L4) + Tieto- ja viestintätekniikka (L5): 7-9 –luokkien opetuksessa edetään Hankasalmen kunnan tvt-strategiaan kirjattujen tavoitteiden mukaisesti tieto- ja viestintätekniisten taitojen kehittämisessä. Huomiota kiinnitetään etenkin sosiaalisen median käyttötapoihin.</p>

	<p>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6): 7-9 –luokkien oppilaat voivat tehdä yrittäjyyskasvatuksellista yhteistyötä mm. 4H-yhdistyksen kanssa. Oppilailla on mahdollisuus osallistua varainhankintaan koulun ulkopuolista toimintaa varten. Työelämätaitoja harjoitellaan myös TET-jaksojen aikana. TET-jaksojen toteutuminen ja yksityiskohdat vahvistetaan vuosittaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.</p> <p>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7): 7-9 –luokkien oppilaat voivat osallistua esim. oppilaskunta- ja tukioppilastoimintaan sekä Liikkuva koulu –ohjelman mukaiseen toimintaan.</p>
<p>102. Mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet, keskeiset sisällöt sekä oppilaan oppimisen arvioinnin käytänteet vuosiluokilla 7, 8 ja 9?</p> <p>103. Mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen ja tukeen liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokalla 7, 8 ja 9?</p>	<p><u>Äidinkieli:</u></p> <p>Äidinkielen opetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa paikallisin painotuksin</p> <p>Oppimisympäristöinä hyödynnetään mm. kirjastoa, teatteria ja muita kulttuuri-instituutiota. Opetus voi tapahtua myös osittain media- tai verkkoympäristöissä. Tunneilla voidaan hyödyntää aiheeseen sopivia vierailijoita tai tehdä vierailuja.</p> <p>Työtapoina oppiaineessa painotetaan kirjallista- ja puheviestintää, ilmaisutaitoa sekä sähköisten välineiden hyödyntämistä itseilmaisussa.</p> <p>Ohjauksessa ja arvioinnissa käytetään opettajan palautteen lisäksi oppilaiden itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin perustana pidetään kokeita ja suullisia esityksiä sekä laaditaan kirjoitelmia ja toteutetaan projekteja. Nämä voidaan toteuttaa myös pari- tai ryhmätehtävinä. Lisäksi oppilaan antama jatkuva näyttö on tärkeä osa arviointia.</p> <p>Palautetta perustellaan usein sanallisesti.</p> <p>Arvioinnin suunnittelussa kuullaan oppilaita.</p> <p>Oppilaiden kielellisten valmiuksien tukeminen on ensiarvoisen tärkeää, koska persoonallisuus kehittyy ja oppiminen tapahtuu kielellisessä vuorovaikutuksessa.</p> <p>Lukivaikeuksien tutkiminen tapahtuu yhteistyössä erityisopettajan kanssa.</p> <p><u>Toinen kotimainen kieli (ruotsi B1-kielenä):</u></p> <p>Hankasalmen kunnassa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden toisen</p>

kotimaisen kielen opetuksen tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vuosiluokilla 7-9.

Vieraat kielet:

Noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden vieraiden kielten opetuksen tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vuosiluokilla 7-9.

Matematiikka:

Matematiikan opetusta on 7.luokalla kolme vuosiviikkotuntia, 8.luokalla 4 vuosiviikkotuntia ja 9.luokalla 4 vuosiviikkotuntia. 9.luokilla matematiikan opetus toteutetaan joustavalla ryhmittelyllä.

Matematiikan opetuksessa korostetaan ongelmanratkaisua ja peruslaskutoimitusten osaamista. Opetuksessa hyödynnetään TVT-laitteita mahdollisuuksien mukaan. Haetaan mahdollisuuksia oppiaineiden väliseen integraatioon. Pyritään liittämään opetus arkielämään ja opetetaan matemaattista ajattelua.

Biologia:

Hankasalmen kunnassa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa biologian opetuksessa. Sisällöt S1, S2, S3, S4 ja S6 korostuvat vuosiluokilla 7 ja 8, Vuosiluokalla 9 korostuvat sisällöt S1, S4, S5 ja S6. 7. ja 8. vuosiluokan välisenä kesänä kerätään kasvio biologiaa yhdessä opettavien opettajien yhdessä sopimalla tavalla. Kasvio vaikuttaa 8. vuosiluokan arviointiin.

Opetuksessa käytetään hyväksi lähiympäristöä ja paikallisen luonnon erityispiirteitä.

Maantieto:

Hankasalmen kunnassa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa maantiedon opetuksessa. Sisältö S4 korostuu 9. vuosiluokan opetuksessa.

Opetuksessa käytetään hyväksi lähiympäristöä ja paikallisen luonnon erityispiirteitä.

Fysiikka:

Fysiikan oppisisällöissä noudatetaan valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita. Opetuksessa korostetaan kokeellisuutta ja tutkimuksia asianmukaisissa oppimisympäristöissä.

7.luokan sisältöjä ovat ääni ja valo.

8.luokan sisältöjä ovat mekaniikka ja lämpö.

9.luokan sisältöjä ovat sähkö ja luonnon rakenteet.

Kemia:

Kemian oppisisällöissä noudatetaan valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita. Opetuksessa korostetaan kokeellisuutta ja tutkimuksia asianmukaisissa oppimisympäristöissä.

7.luokalla tutustutaan kemian käsitteisiin ja työtapoihin.

8.luokan sisältöjä ovat epäorgaaninen kemia ja metallien kemia.

9.luokalla sisältönä on orgaaninen kemia ja kestävä kehitys.

Terveystieto:

Hankasalmen kunnan perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa terveystiedossa 7-9 luokilla. Eri vuosiluokkien sisällöt ovat seuraavat:

7. luokalla sisältöalueina ovat mm. ihmisen elämäntilanne, nuoren kasvu ja kehitys (mm. murrosikä). Arjenhallinnan taidoista sisältöalueina opiskellaan arkirytmi, uni ja ravinto. Mielen hyvinvoinnin sisältöalueina opiskellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja, perhedynamiikkaa sekä koulukiusaamisen, identiteetin, minäkuvan, itsetuntemuksen ja itsearvostuksen teemoja. Riippuvuuksien ehkäisyssä opiskellaan päihteisiin, kuten tupakkaan ja alkoholiin, liittyviä sisältöalueita.

8. luokalla sisältöalueina ovat turvallisen arjen tiedot ja taidot, mm. tapaturmatietous ja ensiapu- sekä turvataidot. Seurustelua, seksuaalista kehitystä ja ehkäisyä opiskellaan seksuaaliterveyden kokonaisuudessa. Liikunnan sisältöalueina ovat mm. arki-, terveys- ja kuntoliikuntaa.

9. luokalla sisältöalueina opiskellaan mm. tyypilliset kansansairaudet, itsehoito ja avun hakeminen sairauksiin sekä ympäristön terveystieteet. Päihteistä käsitellään huumeet.

Elämäkatsomustieto

Hankasalmen kunnassa elämäkatsomustiedon opetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa.

Historia

Hankasalmen kunnassa historian opetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa.

Lisäksi historian opetuksessa hyödynnetään koulun välittömässä läheisyydessä sijaitsevaa historiallisesti arvokasta ympäristöä (museokylä, Hallan tupa, kirkonmäki, esinemuseo).

Yhteiskuntaoppi

Hankasalmen kunnassa yhteiskuntaopin opetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa.

Musiikki

Hankasalmen kunnassa musiikin opetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa.

Resurssien ja tarkoituksenmukaisella tavalla musiikin opetukseen voi tuoda paikallisuutta mm. seuraavilla tavoilla:

- Kutsumalla koululle hankasalmelaislähtöisiä tai paikkakunnalla asuvia musiikin taitajia ja ammattilaisia kertomaan urastaan, musiikista ja musisoimaan.

- Rakentamalla 'kihvelisoittimia' tunneilla ja soittamalla niitä.

Lisäksi Hankasalmen kunnassa noudatetaan Kulttuuripolku –kulttuuriopetussuunnitelmaa, jonka sisällöissä on mukana musiikin opetukseen liittyviä teemoja.

Mahdollisuuksien mukaan laajennetaan musiikillista osaamista ja kokemuksia kutsumalla koululle musiikin osaajia muualtakin kuin omalta paikkakunnalta.

Kuvataide:

Hankasalmen kunnassa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa.

Lisäksi Hankasalmen kunnassa noudatetaan Kulttuuripolku –kulttuuriopetussuunnitelmaa, jonka sisällöissä on mukana kuvataiteen opetukseen liittyviä teemoja.

Keskeisinä toimintatapoina ovat oman ilmaisun syventäminen ja taiteen kriittinen tarkastelu. Paikallisuutta opetukseen tuo oman lähiympäristön ja luonnontuntemuksen lisääminen osana taiteellista työskentelyä.

Käsityö:

Käsityön opetuksessa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Opetuksessa voidaan hyödyntää paikallisten järjestöjen ja yhdistysten kanssa tehtävää yhteistyötä sekä paikallisia osaajia.

7-9 –luokkien opiskelussa suunnitellaan ja toteutetaan erilaisia tuotteita vaihtelevilla menetelmillä ikätason mukaisesti. Valinnaisena käsityöt opetetaan erikseen tekniseen ja tekstiilityöhön painottuen kurssikohtaisten suunnitelmien mukaisesti.

Liikunta:

Hankasalmen kunnassa noudatetaan valtakunnallista opetussuunnitelmaa liikunnan opetuksessa.

Move-mittaukset pyritään tekemään kolmannesta luokasta lähtien kerran lukuvuodessa.

Monimuotoiseen liikkumiseen pyritään kaikkina vuodenaikoina. Säiden salliessa esim. talvella luistellaan, hiihdetään ja liikutaan lumessa eri tavoin. Keväisin tai syksyisin suunnistetaan mahdollisuuksien mukaan koulun lähimaastossa.

Uimassa pyritään käymään uimahallissa ainakin kerran lukuvuodessa.

Yhteistyötä liikuntaseurojen kanssa lisätään ja pyritään saamaan seurojen edustajia järjestämään liikuntatuokioita ja -tapahtumia kouluille.

Käytetään mahdollisuuksien mukaan kunnan alueen liikuntakeskuksia kuten Häkärinteet ja Revontuli.

Kouluissa pyritään järjestämään liikuntapäiviä ainakin kerran lukukaudessa.

Liikuntatarjontaa pyritään monipuolistamaan välituntiliikuntamahdollisuuksia lisäämällä ja kerhotoimintaa aktivoimalla.

Kotitalous:

Hankasalmen kunnassa noudatetaan valtakunnallista kotitalouden opetussuunnitelmaa. Kotitalouden sisältöalueissa huomioidaan hankasalmelainen ruokakulttuuri.

Oppilaanohjaus:

Hankasalmen kunnassa noudatetaan valtakunnallista oppilaanohjauksen opetussuunnitelmaa sekä kunnassa käytössä olevan ohjauksen suunnitelmaa.